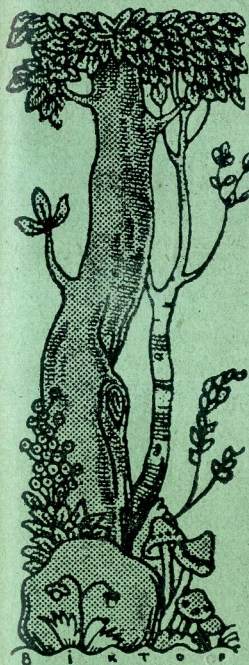

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 10.

ЖОВТЕНЬ

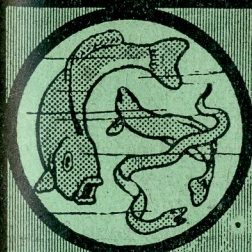
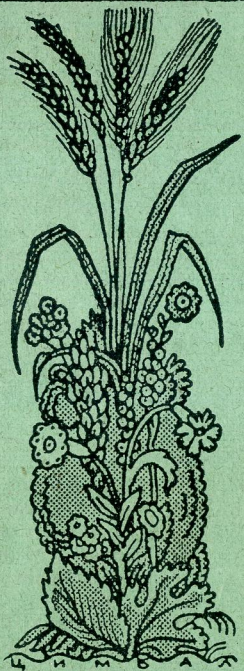
РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. Український школяр	289
2. Утаєний скарб	290
3. Збір овочів	293
4. Історія світа	294
5. Відлітають	298
6. Про те, як Україна була під владою Литви й Польщі	299
7. Князь Михайло Глинський	303
8. Бальоник, соломка і капець	304
9. Осінні роботи	305
10. Погане мале каченятко — і що з нього виросло	306
11. Повний мішок і порожний	312
12. Коза-Дерева	312
13. Вірна сестричка	313
14. Малі кухарочки	317
15. Добра гадка	318
16. Пригода з чорнилом	319
17. Черемошем на дарабі	319
18. Загадки	320

Ціна 1 зол.

ЗАКЛАДАЙТЕ ШКІЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ!

Видавництво „Світ Дитини“ має на складі нище подані книжки, для шкільних бібліотек, які є апробовані Міністерством Освіти у Варшаві.

Г Р У П А I.

для дітей 1 — 2 класи вселюд. школи.

1. Бабуся Метелиця	1'20
2. Брат і сестра	1'20
3. Василько й Івасик	50
4. Веселка	80
5. Вовк і козенята	1'20
6. Гусійка	1'20
7. День Лялі	1'20
8. Діточий баль	1'20
9. Зайчик і лисичка	20
10. Івась і Гануся	1'20
11. Ірка, Юрчик і лялюні	1'20
12. Історія про Галю	50
13. Домовики	1'20
14. Дика Рожечка	1'20
15. Котик у чобітках	1'20
16. Мізинчик	1'20
17. Нечемне вороня	80
18. Попелюшка	1'20
19. Пригоди лінивого котика	50
20. Пригоди Юрчика Кучерявого	1'00
21. Снігурочка	1'20
22. Чарівний столик	1'20
23. Чемний Тарас	1'50
24. Червона Шапочка	1'20
25. Чумацькі діти	25

Ціна цієї групи: **25 золотих.**

Г Р У П А II.

для дітей 3 — 4 класи вселюд. школи.

1. Алі Баба і 40 розбійників	40
2. Байки — Коколяського	40
3. Веселі оповідання — Буша	80
4. Волове око	30
5. Воробець-Молодець	20
6. Гулівер	1'20
7. Дві казки	40
8. Дядькова пімста	25
9. Зайчик-Побігайчик	1'20
10. Каліф Бузько	1'20
11. Лесик і коминяр	40
12. Лисичка-Сестричка	2'40
13. Максим і Марко	1'00
14. Народні байки — Гнатюка	80
15. Олеся	25
16. Оповідання Франса	40
17. Пригоди лиса-Панаса	60
18. Пригоди Пінокія	4'00
19. Робінзон Крузо	1'20
20. Співомовки — Буша	80
21. Стрілець Тріска	25
22. Уперте теля	50
23. Чорнокнижник з Чорногори	90
24. Швець Копитко	40
25. Діравий зуб	60

Ціна цієї групи: **20 золотих.**

Г Р У П А III.

для дітей 5 — 6 класи вселюд. школи.

1. Баба Параска	50
2. Байки — Магира	60
3. Бжолі	1'00
4. Григорій Сковорода	60
5. Два горбаті	40
6. Добре серце	50
7. Дівчина Віра	1'50
8. Езоп — байкар	60
9. За скляною стіною	40
10. Записки школяра	60
11. Зоряний хлопчина	75
12. Жертвенні вогні	40
13. Казка про царевича	80
14. Лицар Добриня	40
15. Малий Кобзар (ілюстр.)	80
16. Малий льорд	4'00
17. Найкращі казки і байки	1'20
18. Наша Січ-Мати	40
19. Покотигорошок	1'00
20. Попри джунглі	40
21. Пригоди горобчика	50
22. Пушистий король	1'25
23. Тихе Слово (казки)	4'00
24. Хитрий Мехмет	30
25. Японські казки	40

Ціна цієї групи: **23 золотих.**

Г Р У П А IV.

для дітей 7 класи вселюд. школи.

1. Безглуздів	1'50
2. Без родини	80
3. За вітчину	60
4. До комор Довбуша	80
5. Дон Кіхот з Манчі	6'60
6. Дикі звірі	9'00
7. Кризь пустині Азії	2'00
8. Лис Микита (прозою)	1'50
9. Малі герої	3'00
10. Маруся	1'50
11. Мої знакомі	3'60
12. Молодість славних людей	5'00
13. Оповідання про звірів	4'00
14. Оповідання — Куліша	1'50
15. Остров з зак. скарбами	3'00
16. Пригоди Одисея	90
17. Пан Чваньківський	1'60
18. Син гетьмана (Рогової)	5'00
19. Син України	5'40
20. Соняшний промінь	3'00
21. Тайна фйорду	50
22. Уличник	1'00
23. Чернигівка	2'00
24. Шанслюбор	3'00
25. Як повставав світ	2'00

Ціна цієї групи: **68 золотих.**

Хто бажає замовити комплект цих книжок, чи лише котрусь із поданих груп — нехай надішле відповідну грошову квоту поштовим переказом на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, ЛЬВІВ, ул. Зіморевича 3.
(Хто з гори посилає гроші, тому коштів пересилки не числиться).

СВІТ ДИТИНИ

Український школяр.

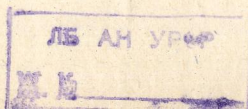
Я школяр, молодець,
Під пахою букварець;
Біжу в школу вуличками,
Стежечками, доріжками,
Дрібненькими ніжечками.

В школі пишу і читаю,
І рахую, і співаю,
І рисую й уважаю;
Що спитають — усе знаю,
Бо вкраїнську вдачу маю,

А як вийдуть з мене люде,
Якаж радість тоді буде —
І для мене й для родини,
Для народу, для Вкраїни —
З української дитини!

Се я знаю, тому дбаю, —
Тому пишу і читаю, —
В Рідну Школу все спішуся,
Там пильненько все учуся,
Українцем я зовуся!

М. Кумка.

Утаєний скарб.

Вдові Настуни хлопчик Павлусь остався. З праці своїх рук годувала вона сина-сироту. А коли нераз хлопина про тата спитав — то оповідала йому вдовиця про велику війну, про Стрільців-соколів, що йшли в бій кровавий за Волю рідного краю з піснею на устах:

„А ми тую червону калину підіймемо...“

І Павлусів батенько пішов з ними. Цілу зиму перестояв в окопах, а з весною треба було відступати далеко поза межі рідної землі. Рвалося серце з жалю і розпуки... Велику силу не ворог подолав, а страшна хвороба-зараза: тиф... Хлопці наче дуби — гинули як мухи. Тисячів сорок лягло головами на великому цминтарищі — чотирокутнику смерті. І повдовіла Настуня тай осиротів Павлусь...

Як могла так радила собі бідна вдовиця. Часом підмогу одержала. Читальники не забували про неї, а шкільні товариші про Павлуся. Особливу пошану мало для них село.

* * *

Минали роки. Павлусь підріс і помічу мамі став. Настуня упала на силах. Жура підкосила її слабке здоров'я. Лягла у постіль і нужда загостила до вдовиної хатини.

Павлусь побивається за зарібком. До роботи його не приймають, бо за малий. Але він уміє добре збирати гриби. Ніхто так скоро не догляне під деревом у діброві червоняка або козаря. Перед його оком і масляк не найде собі сховку під сосновим чатинням.

Що дня іде Павлусь у ліс, а вертаючи — несе повнісський кошик ріжнородних грибів. Щирі гриби сушить і силляє у віночки, а інші йдуть у горнець на страву. Часом варить з них смачну юшку, а деколи знова засмажує їх до бульби. За сушеними грибами в місті дуже питають і добре за них плятять. Нераз по кільканаяцять золотих приносить Павлусь з міста за продані гриби.

Одного серпневого ранку забрив Павлусь у ліс далше як звичайно. Гриби — самі щираки — немов з під ніг вилазили. Павлусь назбирав уже повний кошик, але онде

під сосною ще один масляк видніє. Він сягнув за ним рукою, але грибок, наче живий, порушився. Змішався хлопчина. Сильніше забило в ньому серденько.

Це не був гриб, лиш дробеня — лісовий карлик. Очі в нього мов шпильочки, уста червоні як сунички, а біла борода аж до землі сягає.

— Добрий день! — сказав Павлусь, охолонувши з першого перестрашу.

— Дай Боже здоров'я! — запищав дрібний голосочок.

Перепрошує Павлусь карлика, що за малу хвилину був би зняв йому шапочку з голови...

— Нічо не сталося! Ти чемний і добрий хлопчик! Ти син того, що „свою душу положив за Добро й Свободу...“ Небійся — я не заподію тобі лиха!

Моторошно стало Павлусеви помімо приятних слів дробеняти. Оглядається за дорогою домів, але стежка десь загубилася, а кругом ліс такий густий, густезний. Корчі малин і вужин перепліталися з пнями дерев, гилля дубів так понагиналось, що й небозводу не видати.

— Не знаєш дороги домів? — лепече дробеня. — Я тебе проведу, бо там вже мати на тебе жде. Але ти міг мені голову зірвати, а не зірвав! Ось тобі гудзик за те! Приший собі його до камізолі, щоб не згубився. Як коли тебе біда притисне — ти лиш покрути тим гудзиком, а я стану при тобі і допоможу у всім.

Павлусь взяв гудзик. Нараз прояснилося в лісі. Хлопчина пізнав поваленого дуба, що його ще торік буря звернула, а там він уже ліс знає, наче свій город. Хотів попрощатись із дробенятком, але вже не міг його доглянути. Воно щезло.

* * *

Ще цілий рік мучилася Настуня. І осиротів Павлусь в друге. Нестало його доброї матусі. Остав хлопчина сам, як палець. Не може відірватися від могили, куди закопали його маму, не хоче вертати до пустої хати, де з кожного кута нужда щирить свої зуби. І ось нараз згадав Павлусь про маленького карлика. Покрутив гузик, а тут і він уже з'явився коло нього. Той сам каптурик на голові, ті самі

очі-шпильочки, уста мов суніці, лише борода довша — по землі волочиться — піросла.

— Недоля в тебе гостить — почув Павлусь, немовби миш пищала. — Сиріцтво — важкий хрест! Жалко тобі за мамою, але вона відійшла у краший світ! Ти думай про життя. Я приніс тобі пораду і підмогу.

Слухає Павлусь нече в сні, а дробеня лепече дальше:

— У тебе є пів морга землі. Два — три кірці збіжа, це звичайний збір з нього. А я тобі скажу, що там великі скарби утаєні. Бо нема на світі землі богатшої від української. Я тобі вкажу як ті скарби, утаєні в землі, добути.

Дробеня витягнуло щось ізза пазухи і подало Павлусеві.

— Ось тут маєш торбинку пшениці на насіння. Нещий її, як звичайно це робиться, але зроби з неї розсадник. Як вона підросте — розсади так, як капусту, лиш трохи гущіше — 20 сантиметрів. Весною обсапаєш і підгорнеш, а в жнива будеш мати скарб!

Сказавши це — дробеня щезло безслідно, а Павлусь остав сам з торбинкою пшениці в руках.

Послухав хлопчина поради дробеняти. Розсадив пшеницю під насмішки сусідів, а весною сапав, підгортав і підливав розпущеною гноївкою. Прийшли жнива. Не збрехало дробеня. Павлусь скарб великий зібрав. Кождий корчик пшениці мав около двіста великих і грубих колосків, а один колос мав по 145 зерен. Замість трьох — намотив Павлусь вісімнадцять сотнарів пшениці з пів морга свого ґрунту.

* * *

Богата українська Земле! Як мало ми Тебе знаємо! Як мало Тебе цінимо і любимо та як нужденно піклуємось Тобою!

А скільки незнаних скарбів криєш Ти у своєму нутрі для добра тих, що Тебе люблять та запобадливо працюють.

Іванна Блажкевичева.

Збір овочів.

А в осінню гарну днину
Виніс батько в сад драбину
Тай говорить до Петра:
— Нині робітна пора!

Нині бавитись ніколи,
Старші вже прийшли зі школи,
Будеш з ними помагати
Яблока в саду зривати!

А Петро наш — слід сказати —
Дуже любить працювати,
Кинув стріли, кинув лук,
Кошик взяв собі до рук.

Батько яблочка зриває,
Петрик руки наставляє,
В кошик яблуко кладе,
Щоб не вдарилося нігде.

А як повний кіш по шийку,
То несе в пивницю стрийко,
І складає в полицки,
Де жде овоч до зими.

А котрі на землю впали,
Ті три братчики збирали,
І робили три склади,
Ці сюди, а ті туди.

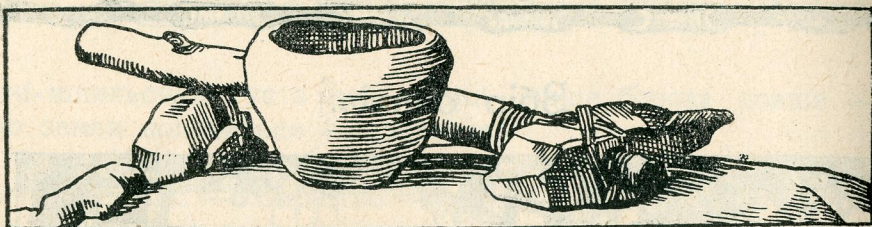
Тут великі, щоб продати,
Там дрібненькі, свинці дати,
А середні підуть в піч,
Сушениці — добра річ!

Скільки то було там втіхи,
Назбирали щось три міхи!
Батько каже: — От, сини,
Мені в праці допомогли!

— Та за те, як завтра в місті
Продам яблук кіп із двісті,
Всім вам, мої синочки,
Куплю гарні книжечки.

Ю. Ігорків.

Історія світа.

— Мамо, чи ти бачила Геракля? — спитав раз Левцьо.

— Я не бачила його ніколи! — відповіла мама. — Коли я народилася, Геракль уже давно не жив. На світі не було вже більше потвор, коли я вродилася.

— А чи колись справді були на світі потвори?

— Певно, що були. Звірі високі, як хати, стояли на землі і ротом досягали галузок найвисших дерев: Ящірки, довгі, як п'ять або шість людей, з одною головою і двома мозками, одним рядом костий, які стояли на хребті, а хвіст їх був цілий кільчастий. Птахи були такі великі, що в одному з їх яєць міг би був дуже добре поміститися чоловік і літаючі смоки з крилами лилика, а дзюб був повний довгих страшних зубів, як у вовка...

Потім прийшли люди. Подумай собі, як мусіли ті бідні перші люди боятися таких страшних потвор!

— Я зовсім певно був би боявся! — сказав Левцьо.

— Вони також боялися, але на щастя не всі! Були між ними деякі сильніші, які не втікали так як інші, але нападали на потвор і вбивали їх. — Не завжди одначе! Деколи потвори вбивали людей! Не було би відваги, ко-либ не було небезпеки. Колиб не було небезпеки, ніхто не згадував би нині про силу Геракля.

— Що убив гидру! — сказав Левцьо, дуже задово-лений, доказуючи тим, що знав дещо про Геракля і гидру, і льва, і дика...

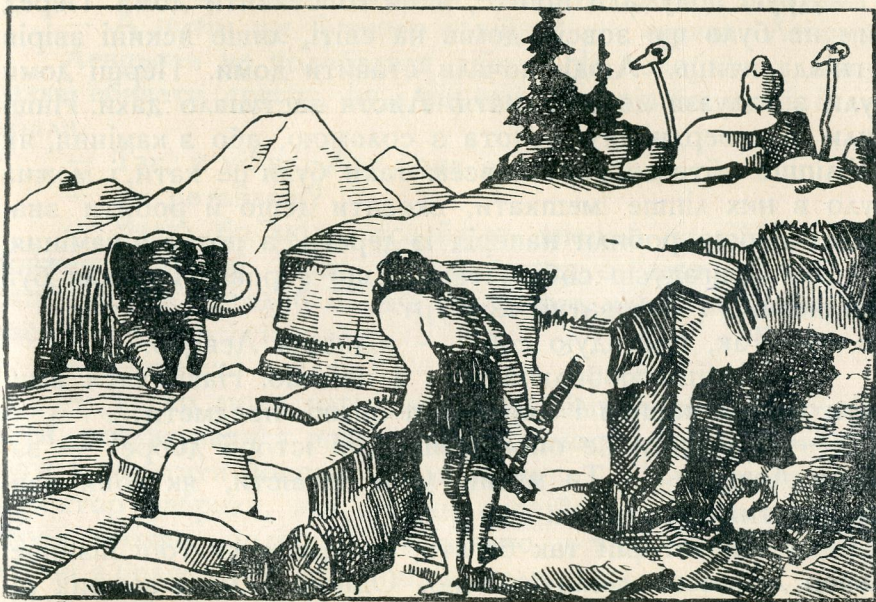
— Поволи-поводеньки потвори зєзали і люди могли йти наперед спокійно своєю дорогою.

— Якою дорогою? — спитав Левцьо, бо мав охоту почути якусь історію.

— Це дорога довга, дуже довга і триває від багатьох тисяч літ та ще не скінчена і не знати, коли скінчиться...

Бідні ті перші люди! Вони мусіли все робити. Жили як могли, в якій будь печері, під яким небудь каменем, що охороняв їх від дощу; не мали ні хат, ні одягів, убивали себе взаємно і зїдали; не вміли навіть говорити.

— Не вміли говорити! — закликав здивовано Левцьо.

— Не так, як ми; белькотали устами і руками робили різні знаки, але слів не мали.

— Це було би дійсно нудно — не могли говорити!

— Певно! Пізніше навчилися.

— Як давно? Тому сто літ?

— Хто це знає? — може й більше.

— Може тисячу літ?

— Не знаю. Жили отже в печерах і під камінням і як довго було тепло, було їм досить добре, але коли приходила студінь, дрожали. Одного дня — а було тоді дуже зимно — тримала одна мама свою дитину при гру-

дах. Дитина дуже змерзла і плакала. Мати держала її в обіймах своїх рук у майже темній печері. Там був близько кусник шкіри, ще кровавої, що якийсь чоловік стягнув з лише вбитого звіра. Мати взяла її в руки, почула, що вона ще тепла, покрила нею дитину, як могла найліпше. І дитина зараз заспокоїлася. Потім узяла другий кусник шкіри, але вже більший, закинула його на плечі і сама почула приємне тепло. Ті, що це бачили, зробили теж саме і так почали одягатися, щоби охоронитись перед зимном.

Другі подумали про те, якби то ставити доми. Перед тим не було ще зовсім домів на світі, лише яскині звірів і гнізда птиць. Люди почали ставити доми. Перші доми були з галуззя дерев і листя. Листя заступало дахи. Інші були зі стверднілого болота з соломою, або з каміння, як найліпше обтесаного, але всеж таки були це хати і можна було в них ліпше мешкати, сховати дещо й робити знаряди. Зброю робили наперед із дерева, а потім з каміння.

— Пригадуєш собі, Левцю, що зброєю Геракла був величезний і суковатий костур?

— Так, пригадую собі! — відповів Левцю.

— Пізніше робили зброю з металю. Навчилися вживати огню, варити і виробляти різні предмети...

— Мамо, ти не оповідаєш цілої історії добре! — замітив Левцю. — Ти мусиш мені оповісти, як вони навчилися тих усіх річий.

— Тих історій так багато, що розкажу тобі пізніше. Тепер дай мені докінчити цю. Одною з дуже важних річий по мові було письмо. Був час, коли люди писали книжки, що складалися з черепків...

— З черепків? — спитав здивований Левцю.

— Певно! Перші люди на мали ані паперу, ані пера, ані чорнила: вони брали глину, як ти береш, щоби робити бабки, робили з неї чотирикутники і писали на них патичком. Потім сушили цю глину, або випалювали її і так повставала книжка. Книжка була великим кроком на шляху поступу людей, бо так могли діла мертвих людей учити живих.

— Мертві вчили живих! — сказав Левцю, котрому ця історія видавалася все дивніша.

— Так, бо заки померли, писали. Навіть і тепер живі вчать багато річий від померших, читаючи їх книги.

— А потім? — спитав Левцьо.

— Потім продовжували поступ у перід. Але шлях був довгий, дуже довгий! Люди все ще продавали одні других, купували і вбивали...

— Ще й тепер є такі, які вбивають — завважив Левцьо, — навіть у Фльоренції!

— Так, є: вони лишилися такими самими дикунами!

— А потім ще й тепер є війна! — сказав Левцьо.

Левцьови не подобалася війна. Не подобалася йому гадка вбивати других, ну і він сам не хотів би, щоби його вбили.

— Так, є війна. Але вона скінчиться.

— Як це знаєш?

— Знаю, бо люди все йдуть вперед по тій довгій, довбезній дорозі. Знаю, бо вже тепер є багато людей на світі, що не бажалиб її. А в тім колись війни ведено дуже часто, а тепер є їх мало.

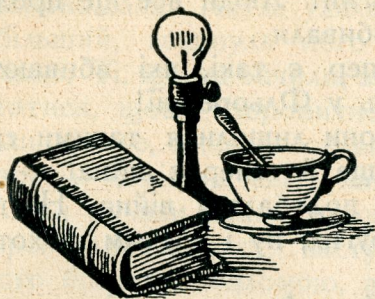
— Оповідай дальше! — просив Левцьо.

— Тепер люди навчилися дуже багато річий! Друкувати, послугуватися парою, газом, електрикою, лічити недуги і помагати иншим, коли можуть... Чи думаєш, що директор фабрики, яка працює спокійно, а він сам працює серед машин, подібний до одного з тих бідних людей в домі з болота, які при кождім шелесті вискакували, щоби боронитися поред дикими звірятами? Чи думаєш, що лікар, який може телефонувати, або телеграфувати і йде до шпиталю лічити хорих, подібний до дикуна, який старався убити чоловіка, щоби його зісти? А всеж таки ті, що живуть тепер, є синами синів, синів, синів, синів і ще раз синів тамтих. Але кождий з них зробив крок, а всі разом зробили — історію світа.

— Оповідай мені історію світа, мамо! — просив Левцьо.

— Історія світа складається з дуже багатьох історій і всі вони дуже гарні. Але я не можу тобі тепер розказувати; ти ще дуже малий. Розкажу тобі, коли будеш більший, коли будеш мати бодай шість літ.

Левцю не сказав нічого і побіг до садка бавитися, бо вже не міг довше висидіти спокійно. Я думаю, що тепер він чекає, щоби скінчити шестий рік тай почути оповідання про історію світа.

Відлітають.

Жовкне листя і спадає,
Холодочком віє,
В гаю птичка не співає,
Жовтий ліс німіє.

Блідне сонічко ранками,
Хоче погасати,
Відлітають шнурочками
У вирій пташата.

Линуть ластівки кохані
За ліси, за гори,
У чужі краї, незнані,
За десяте море.

Пращавайте, ластівята
Бузьки і зазулі!
Просимо вас, щоб весною
Ви до нас вернули!

За О-О. — Ю.

Про те, як Україна була під владою Литви й Польщі.

В числі „Світика“ за вересень ми написали, як то по смерті останніх князів Романовичів, за литовського князя Любарта, польський король Казимир Великий пішов з військом на Волинь і Галичину.

Завзято боронилися ще українські бояри і воєводи по своїх замках, крок за кроком у кровавих боях мусів Казимир здобувати головно Галичину. Але на решті по довгій боротьбі здобув її і прилучив до Польщі (в 1349—1360 роках).

Тимчасом інші українські землі, над Дніпром, попали під владу Литви, що була тоді сильною державою, хоча ще була поганською. За влади Литви українські князі чулися ще майже зовсім вільними. Всюди гомоніла українська мова, бо і литовські князі говорили нею і писали свої письма і урядували по українськи всі головні литовські уряди. Всі закони, зібрані в книзі п. з. „Статут Литовський“ були списані українською мовою.

Польський король Казимир
Великий.

Деякі литовські князі, як приміром Ольгерд, Кейстут, Свидригайло і інші, були дуже прихильні до України і українців і їх плянами було, на спілку з українськими князями утворити міцну литовсько-українську державу і навіть відібрати від Польщі ті українські краї, які забрав Казимир Великий.

Але Польща постаралася о це, щоби ослабити Литву і зробити її нешкідливою собі. І винайшли на те такий спосіб:

Литовсько-український князь
Свидригайло.

Польська шляхта намовила литовського князя Ягайла, щоби оженився з польською королевою Ядвигою, а за те стане польським королем. Він послухав того й одружився з Ядвигою в році 1386, а перед тим вінчанням прийняв християнську віру латинського обряду і почав заводити її в цілій Литві.

В наслідок того литовська шляхта польщилася і відчувалася від українців та ставала ворогом України. Литовський князь Ягайло, що вже був заразом і польським королем, почав касувати напівсамостійні українські князівства і замінював їх у звичайні литовські провінції, в які посилав своїх намісників. Україна почала подати в цілковиту литовську залежність.

Щоби на далі забезпечити собі такий лад, поляки намовили Ягайла, аби постановив, що і його наслідники мають так робити. В 1413 році скликали зїзд польської і литовської шляхти в Городлі (містечко над Бугом) і постановили: Що Литва ніколи не сміє нападати на Польщу, ані Польща не буде воювати з Литвою, бо завжди литовський князь буде заразом і польським королем, отже це будуть ніби дві держави, але під владою одного володаря.

Українські князі і бояри зрозуміли, що Польща хоче тим способом взяти під свою руку Литву і всі українські землі. Тому по-

Королева Ядвига.

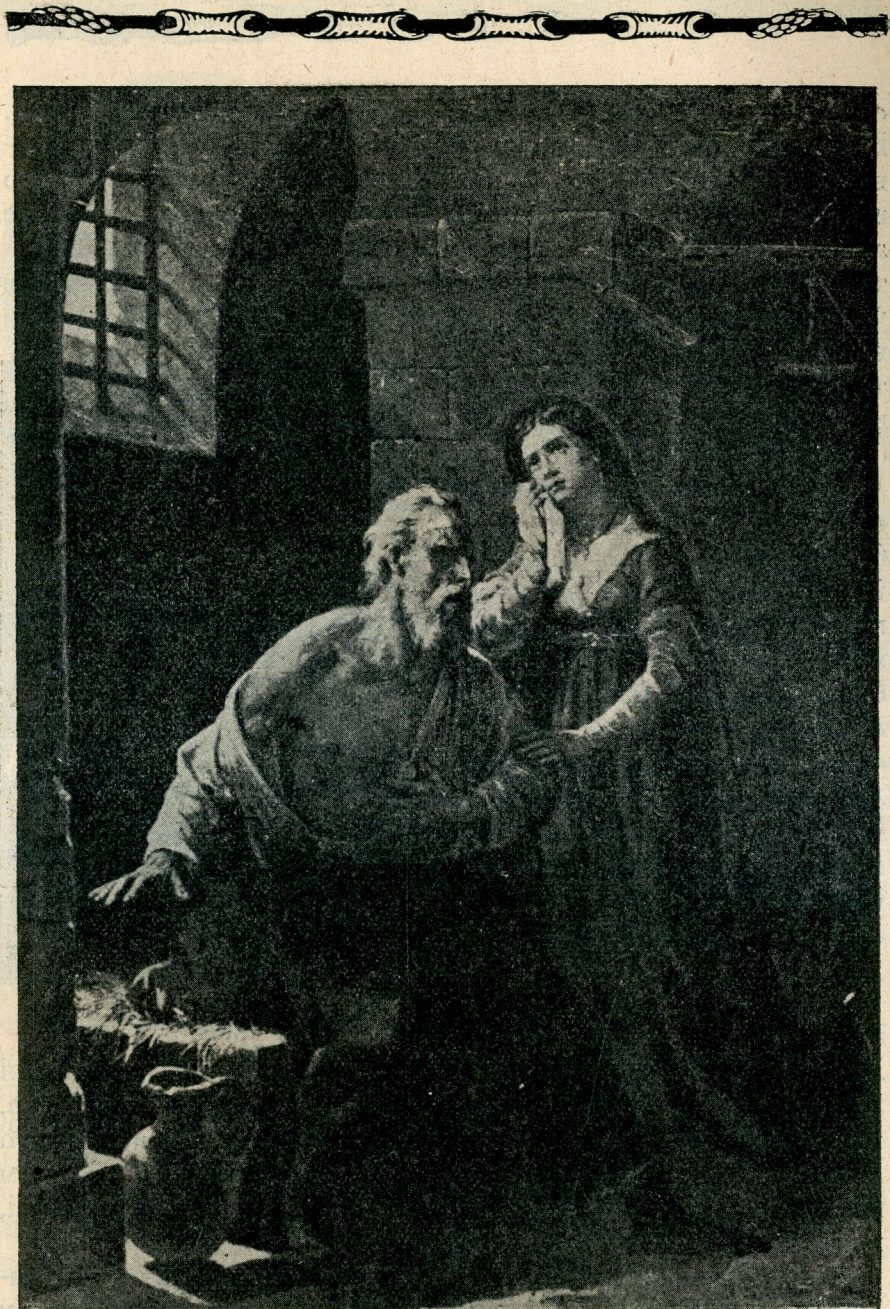
становили ще боронитися перед цілковитим поневоленням. Нащадок київських князів, князь Михайло Глинський умовився з московським князем Василем III і з татарами, що він підійме повстання проти литовських князів, які вже зовсім зпольщилися і утискали Україну, а москалі й татари повинні йому дати поміч, бо коли Литва задержить усі українські землі і злучиться зовсім з Польщею, тоді вона загрозить і Москві, і татарам. Москва і татари обіцяли князеві Глинському прислати підмогу, військо і зброю. Але коли князь зібрав мале військо і виступив проти Литви (навіть деякі литовці помагали йому), то ні Москва, ні татари не прислали йому помочі і його поляки й литовці побили. Він сам мусів утікати в Москву, думаючи, що Москва бадай захистить його. Але невірний князь Василій III Іванович казав його увязнити і осліпити. І так Михайло Глинський згинув у московській тюрмі, на руках своєї доньки.

Польський король Ягайло.

По тім повстанню Україна впала в цілковиту неволю Литви. Зі сходу й полудня почали нападати на неї татари й турки, а з півночі москалі. Нарід вигибає від меча, огню і голоду та хоріб, так, що при кінці п'ятнадцятого століття ціла полуднево-східна Україна — над Чорним морем і долішнім Дніпром замінилася в пустиню, в дикі, незаселені ніким, степи, звані: „Дикі Поля“.

Та польській шляхті ще за мало було того, що заключила таку спілку з Литвою. Вона захотіла взяти Литву і цілком прилучити її до Польщі. І так сталося в році 1569, за короля Жигмонта-Августа. Того року скликали польські пани польсько-литовський зїзд у Люблині і по-

Князь Михайло Глинський з донькою в тюрмі.
чали радити над злукою Литви з Польщею. Та заки це
врадили, то поляки зажадали, аби майже всі ті українські

землі, що були тоді під владою Литви, перейшли просто до Польщі. Литовські пани не хотіли на це згодитися і виїхали з Люблина. Але польська шляхта рішила зробити це сама — і зробила. Всі українські землі над Дніпром прилучила до Польщі і вислала туди своїх воєвод і старостів. А крім того ухвалила: що від того року Литва з Польщею є одною державою; що литовці з поляками разом вибирають короля і мають спільний сойм. Литовські пани мусіли на це все потім згодитися, бо годився на це і король Жигмонт-Август, який був литовським князем.

Таким чином Литва стала звичайною польською провінцією, так, як і українські землі, і втратила свою свободу. Цей договір у Любліні з 1569 року називається „Люблинська Унія“.

По цій унії Польща запанувала і на Литві і на Україні. Польські старости й урядники почали закріпощувати нарід так в Галичині, як на Україні і так утискали селян тай міщан, що здавалося, що нарід увесь вигине і пропаде. Але так не сталося. Коли утиск і неволя доходили вже до найвищого ступня, тоді на Україні появилася нова сила, яка стала в обороні України. Цєю силою була козаччина. Як вона повстала, скажемо другим разом.

Король Жигмонт-Август.

Князь Михайло Глинський.

Ти останній, що до волі
Показав народу шлях,
Показав, що наша доля
Тільки в наших є руках.

Смілий сам, пірвав до бою
Побратимів всіх своїх,
Та ворожої навали
Одоліти ти не міг.

Бо на москаля вповаєш
І на поміч від татар —
Татарин збрехав лукавий,
Помочі не дав і цар.

Цар за жертву для України
Зрадником тебе назвав —
В темний льох тебе він кинув,
Світло з твоїх віч забрав!

І в тюрмі герою гинеш,
А при тобі лиш дочка,
Що ридає, як говориш
Передсмертнії слова:

— Знай, дитино, в чеснім бою
Лиш на себе уповай,
А приреченням зрадливим
Ворогів не довіряй!

Ю. Ігорків

Бальоник, соломка і капець.

Було собі троє приятелів: бальоник, соломка і капець.
Навкучилося бальоникови хатнє життя. Завжди ним діти тільки кидають і кидають. По всіх кутах, по стінах, попід ліжка, усюди ним шпурляють.

І соломці невеселе життя на смітнику; ніхто її не шанує.

І старий капець мало не плаче, згадуючи молоді літа.
То зійшлися всі три невдоволені тай кажуть:

— Підемо собі в світ за очі!

І пішли.

Чи день ішли, чи два, аж прийшли над глибоку річку.
Радяться, як її перейти.

— Знаєте, що зробимо? — питає легкодух-бальон.

— А що?

— Ти, соломинко, кидайся понад річку, а ми по тобі перейдемо, потім і тебе потягнемо.

— Згода!

Впала соломка над річку і зробився з неї ніби мостик.

Бальон перейшов перший і кричить з другого боку:

— Тепер ти іди, старий шкрабе!

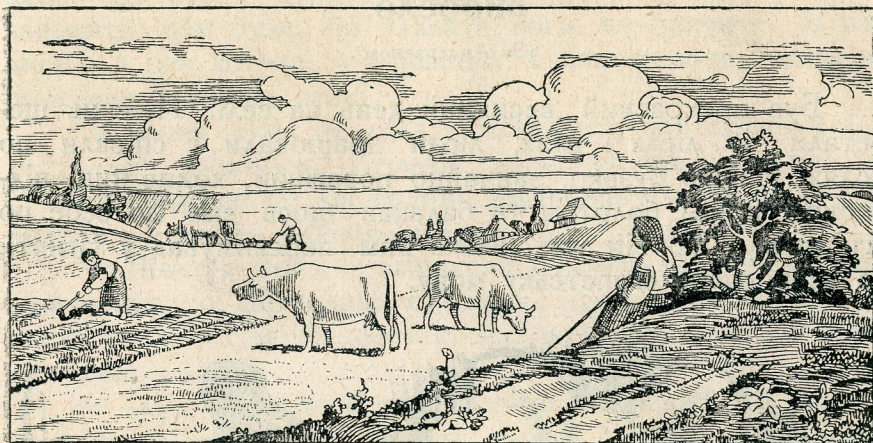
Капець станув на соломку і сталося нещастє! Соломка вломилася і поплила долі рікою, а капець упав у воду і як не карабкався, таки пішов на дно і втопився.

І легкодушний бальон, думаєте, вратувався?

Ні! Він з тої пригоди так почав сміятися, що тріс від реготу і вмер.

За М. Росцішевським — Ю.

Осінні роботи.

Вже давно скінчились жнива,
Опустіла людська нива,
Тихо, пусто на стерні,
Межі дивляться сумні.

Але там, де бараболі.
Праці ще буде доволі,
Бо зібраць картоплі лан,
То є штука, а не тан!

Та як ще нема болота,
То весело йде робота,
Ізза поля, з під лісів
Йде в село бадьорий спів.

Мати там копає ріпку,
А дочка пасе худібку,
І співає пісеньки,
Думоньки й коломийки.

А там далі, аж під лугом,
Там господар йде за плугом,
То в долину, то в гору,
Оре під озимину.

Йде новими бороздами
З круторогими волами
І говорить: Боже дай,
Хай зародить, наче гай!

Щойно труд один скінчили,
До стодоли позвозили,
А вже друга праця йде,
Добрих рук земляця жде.

Вже надходить осінь - мати,
Та ще треба працювати,
Аж як снігом замете,
Тоді селянин спічне.

Тоді зможе трохи сісти
І святого хліба зісти,
Що про нього важко дбав,
Весну й літо працював.

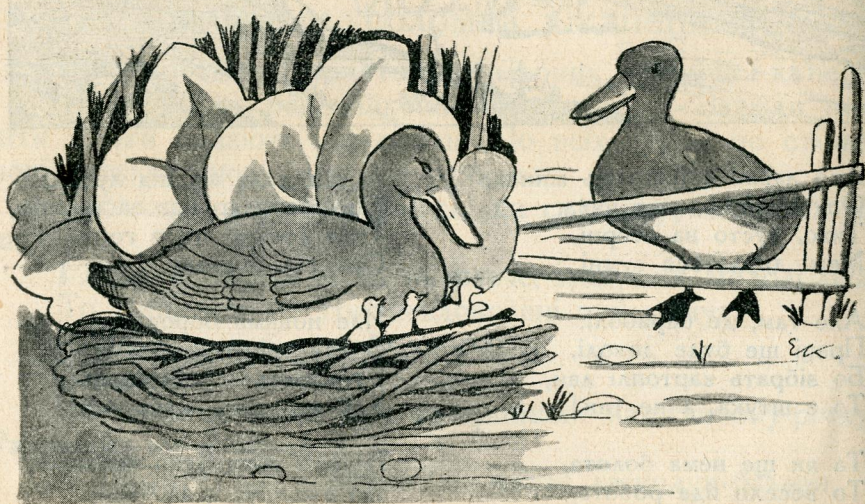
Ю. Ігорків.

Погане мале каченятко — і що з нього виросло.

(За Андерсеном).

Був прекрасний весняний день на селі. Птички щибетали по лісах і галях, люди працювали і співали по полях. Навіть бузько, звичайно поважний, ходив нині підскоком понад болотом та балакав щось сам до себе по єгипетськи, бо він уже кілька зим перезимував у Єгипті, то знав добре єгипетську мову.

Всім було весело. Тільки одній старій качці було сумно. Вона мусіла сидіти під лопухом, куди й сонце не доходило, і висиджувати молоді каченята. Та власне того дня здавалося, що її сидженню вже буде край. Бо ось стрінула скорупка одного яйця і: „ціп-ціп! пів-пів!“ — вилізло одно маленьке каченятко! Далі вилізло друге, третє і десяте. Всі виклюлися щасливо, тільки одно яйце було ще ціле і ніяк не хотіло тріснути. Змучена качка була рада, що з усіх яєць повиходили вже ніжненькі молоді, але ще було їй сумно, що станне не хоче виколотися. До неї прийшла сусідка качка в гості, жалувала її, а поглянувши на те останнє яйце, сказала:

— Ой, кумо! Киньте його та йдіть з діточками плавати. Це певно куряче яйце. Виколеться куря і тільки заважати вам буде, бо плавати його не навчите. Я вже висиділа раз когута, то зазнала з ним мороки, доки не прогнала його від себе!

Та качка-кума не дала намовитися, але сказала:

— Ні, кумонько! Стільки сиділа, то ще посиджу!

І сиділа ще зо дві години, аж нарешті і це яйце розколося і з нього вилізло молоде.

— Пів-пів-пів! — запівкало і замішалось між своїх ровесників, о дві години старших. Качка подивилася на нього уважно і зараз пізнала, що воно не таке, як другі каченята.

— Що це за кача таке погане і велике? — дивувалася качка. — Чи це справді куря? Ну, ми зараз пересвідчимося. Як не буде плавати, то я його сама у воду кину!

І пішла з качатами над ставок. Пішла на воду і закликала:

— Ква-ква-ква! Шав-шав-шав!

Всі качата покотилися за нею в воду. Спершу стали потопати, але самі виکارбкалися на поверхню, ніжки самі почали веслувати і каченята поплили аж любо! Але що найдивніше: навіть те погане, велике, плило разом з іншими і ще як плило!

— Ні, це правдиве каченя! — подумала собі качка-мати. — Воно плаває гарно і просто держиться! Воно взагалі є дуже гарне, тільки треба придивитися! Ква-ква-ква! — закликала качка. — Ходіть, діти, зі мною, я поведу вас тепер між товариство, представлю людям. Тільки ви будьте чемні і добре виховані та все держіться біля мене. Багато не говоріть, лише відповідайте на питання, а більше слухайте. Старшим качкам і людям уступайте з дороги, бо так випадає робити добре вихованим каченяткам.

Так поучувала мати-качка свої діти і повела їх на велике подвіря, де було повно качок.

— Вклоніться гарно тій старій качці! — шептала мати. Вона дуже знатна, це з еспанського роду, тому така груба!

Вона має червону плямку довкола лабки, це найбільше відзначення, яке може мати качка...

— Ці-ці-ці-цілуємо руки! — заціпкали качата перед еспанською панею.

— Гарні твої качата — сказала еспанка, — тільки те одно не вдалося тобі. Погане!

— Але за те дуже добра дитина, ваша достоїнсте! — відповіла зажурена мати. — А впрочім це качурик, йому так про красу не ходить. Коби здоровий, то якось проживе в світі!

— Погане, погане! Ка-ка-ка! — кричали чужі качата, а одно навіть вкусило бідного качурика в хребет.

Так було першого дня, а другого ще гірше, а потім качка не могла вже й нігде показатися. Всюди її висмівали, а нещасливе молоде заскубували до сліз... Навіть дівчина, що ходила коло качат, усі пестила, а це одно копала ногою.

Тоді мати-качка сказала, хоч з болем серця, до своєї дитини:

— Іди собі геть від нас! Бо й само згинеш і нам біди приспориш!

І бідне молоде скочило через пліт, побігло через город і полями пустилося в світ. Всі птиці втікли з криком від нього, а воно думало собі:

— Це тому, що я таке погане! Ох, нещасливе я, нещасливе!

Надлетіли дикі качки, а воно просить:

— Візьміть мене з собою!

— Не хочемо такого поганого!

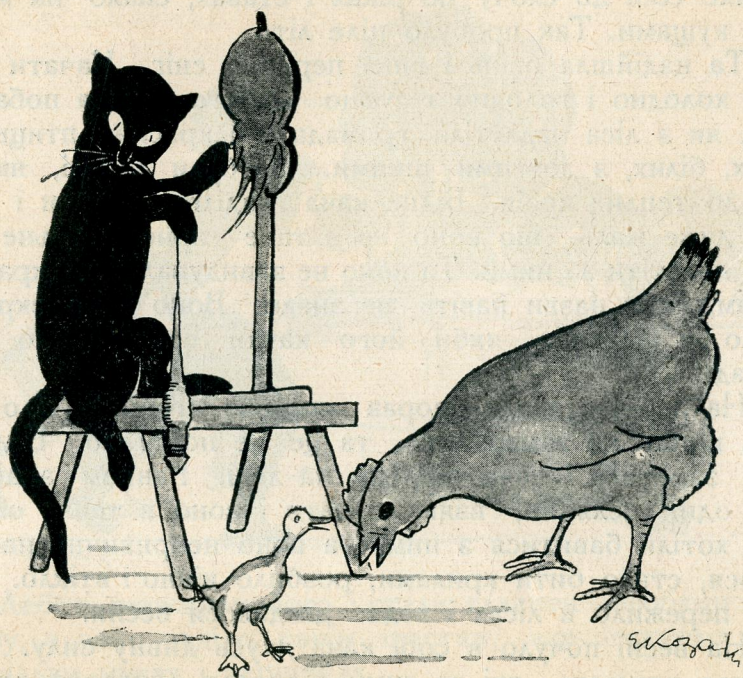
Надлетіли дві дикі гуски і згодилися, що візьмуть його з собою. Та тільки почали летіти, але: Бух, бух! — упали два стріли і гуси покотилися неживі на землю, а за ними впало і каченя зі страху. Надбіг пес, узяв гуси в пашу, а на кача тільки глянув і побіг.

— Ох, яке я погане! Навіть пес мене не хоче! — застогнало бідне кача.

Воно піднялося і пішло долі полями, аж прийшло під якусь бідну хатину та й залізло крізь шпару в дверях до хати. Там жила стара бабуса, що мала тільки котика

Мурка і курочку Фасольку. Котик умів прясти та іскри з очий пускати, а курочка зносила щодня копу яєць. Бабуся любила їх над усе в світі.

Бабуся здивувалася, як побачила в хаті таке кача, але що надіялася, що воно буде зносити яйця, то дозволила йому остати на три тижні на пробу. Кіт і курка були дуже горді, уважали себе за наймудріших в світі і знущалися над бідним качатком.

— Ти вмієш прясти? — питав кіт.

— Ні! — казало каченя.

— То мовчи! — муркотів котюга.

— Ти вмієш нести яйця? — питала курка.

— Не вмію! — казало кача.

— То не говори з нами! — казала курка.

Качатко сиділо сумне, не їло, не пило. Тоді знову докучав йому Мурка:

— Чого сумуєш? Нудиться тобі? Берися до роботи! Пряди або неси яйця, то буде тобі весело!

— О, я плавало б трохи! — казало несміло кача. — Так добре плавати... по воді і поринати під воду!

— Хто тобі це казав? — питала курка. — Ти бачило, щоби хто мудрий плавав? Чи наша бабуса плаває, або пан кіт-Мурко плаває, або я, курка-Фасолька, поринаю коли під воду?

Побачило кача, що не жити йому з такими зарозумілими, подякувало за все і пішло собі далі в світ. Воно плавало собі до схочу по ріках і ставах, спало на межах і під кущами. Так пробуло ціле літо.

Та надійшла осінь і впав перший сніг. Качати було дуже холодно і голодно і сумно. Одного вечера побачило воно, як з ліса надлетіла громада прекрасних птиць, великих, білих, з довгими шиями. Це були лебеді, які летіли до теплих країв. Бідне кача гляділо за ними і йому було дуже жаль, що воно не є таке гарне і сильне і не може полетіти за ними. Та воно не завидувало тим красним птахам, яких назви навіть не знало. Воно було скромне і було би щасливе, якби його качки прийняли до своєї громади.

На дворі ставало щораз зимніше. Кача мусіло плавати, щоби не замерзнути, та це не помагало. Вода на ставі замерзла і кача зімліло на леді. Ранком знайшов його один селянин, взяв до хати і воно в теплі ожило. Діти хотіли бавитися з ним, та воно непривичне настрашилося, стало бити крилами, розбило вікно і втікло. Цілу зиму пережило в лісах і ледво діждалося весни.

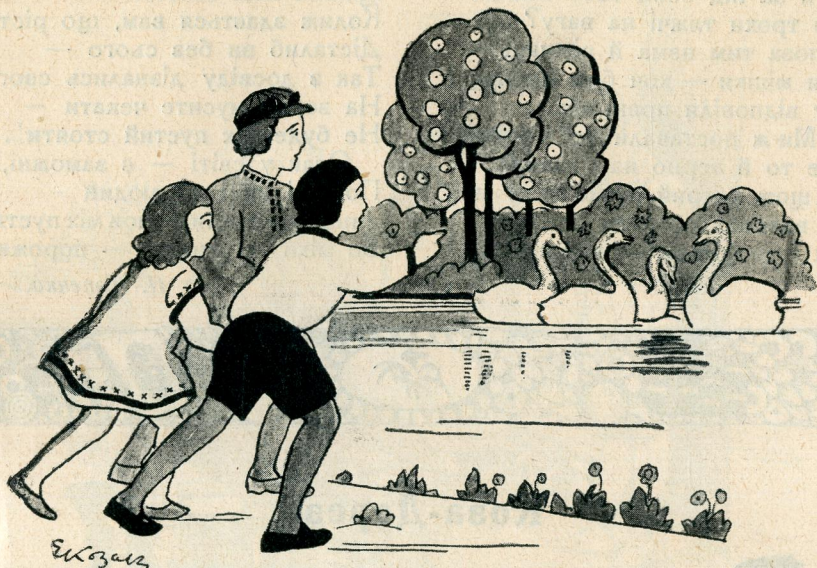
На весні почуло в собі кача якусь дивну силу. Воно вдарило крильми, які за зиму підросли, знялося високо у воздух і полетіло світами, аж залетіло в прекрасний сад, увесь у квітках. В саді було озерце, а на озерці побачило кача три великі білі птиці, які вже раз бачило минулої осені. Кача знову посумніло і подумало собі:

— Я полечу перед тих королівських птахів, нехай убють мене! Краще згинутися під ударами таких величавих птиць, як дати себе кусати качкам і гускам!

Воно сіло на воду і поплило просто проти лебедів. Лебеді побачили його і кинулися йому на стрічу. Та воно думало, що вони хочуть його вбити, тому покірно казало:

— Вбийте, вбийте мене! — і схилило голову до чистої води.

Але що за чудо! Воно побачило в зеркалі води, що воно вже не є поганим, незручним каченям, чорно-бурым і брудним, — але прекрасним птахом, таким, як отсі на озерці. Воно було лебедем. І мимо того, що вродилося в качачім гнізді, стало лебедем, бо вийшло з лебединого яйця.

Лебеді окружили його і стали гладити дзьобами його голову, а воно раділо своїм щастям, яке постигло його по стільки муках і терпіннях.

Над озерце надбігло троє гарних діточок, а побачивши лебедів, закликали:

— Четвертий! Четвертий! І цей новий найкращий між усіма!

Чуючи це, бувше „каченя“ схилило голову від щастя.

Повний мішок і порожний.

(Байка).

Помолотив рільник стіжки,
Підвіяв збіже і на тоці
Стояли струнко вже мішки.
Кілька порожних ще на боці
Чекало в купі на чергу..
Один і каже: — Чого-ж стали
Та й за під боки себе взяли?
Що трохи тяжчі на вагу?
А поза тим нема й ріжниці —
І ми мішки — хоч без пшениці!
Тут відповіли повні міхи:
— Ми-ж поставали не з утіхи,
Оце то й зерно нас тримає,
Як щож котрий з вас силу має
На власних встояти ногах,
Так і зводиться — в один мах!

Порожний міх аж впрів —
З землі себе не звів..
Отут і повні міхи кажуть:
— У нас-же тільки зерна важуть,
Та й нас не звели на забаву!
А дав нам сю поставу —
Цінний наш зміст..
Колиж здається вам, що ріст
Дісталиб ви без сього —
Так з досвіду дізнались свого:
На зерно мусите чекати —
Не буде міх пустий стояти!..
Отак у світі — є заможні,
Подібні ніби до людей —
Лиш при землі — мов міх пустий:
Бо міхи не стоять — порожні!..

П. Люпенко.

Коза-Дереза.

Раз на пташка задивилась
Оля наша мила,
А тут коза її ззаду
За косу зловила.

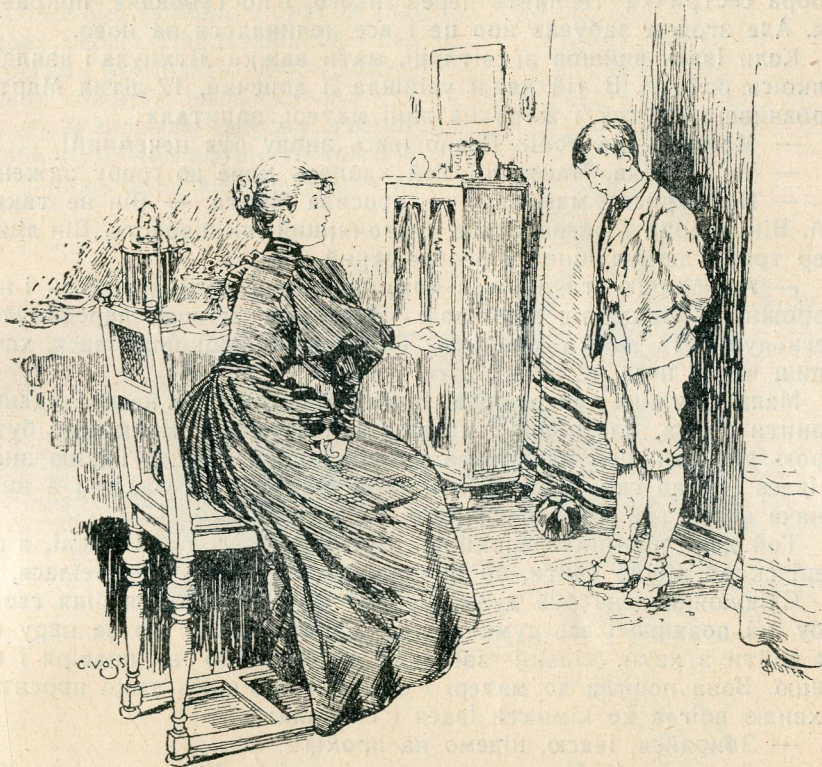
Налякалась наша Оля,
— Мало не зімліла,
А тимчасом їй з волося
Коза стяжку зіла!

Вірна сестричка.

— Як-же ти виглядаєш, хлопче? Блуза і штани зоболочені, черевики й панчохи подерті! Чи ти думаєш, що ми з Мартою не маємо іншої роботи лише чистити і латати твій одяг? Поправся, сину, не будь такий нечемний!

Так говорила до свого сина, Івася, гарного 13-літнього хлопця, його мати, молода ще, але сумна жінка, в жалобній сукні, бо за-

ледво перед двома місяцями вмер її добрий муж, а батько Івася і Марти. Івась похилив голову зі встиду. Слова матері його зворушили і він сказав:

— Мамусю, прошу мені цей раз вибачити, але я не знав, що стежки між городами такі болотнисті!

— Щож ти робив на чужих городах? — запитала зажурена ненька докірливо.

— Я бавився на нашім подвір'ю мячем. Мяч підскочив і впав через пліт на подвір'я Гнатка. Гнатко вхопив мій мяч і не хотів віддати, тоді я пустився за ним. Він став утікати городами, а я

мусів бігти через плоти й рови, аж дігнав його, відібрав мяч і дав йому раз в шию.

— Ах, без того не могло обійтись! — закликала мати. — Який-же ти нечемний хлопчисько! Якби ти знав, скільки сліз ми з твоєю сестричкою проливаємо через твої псоти! Іди-ж мені зараз гарно вичистити одяг, а панчохи дай позашивати Марті! А нині й завтра за кару не смієш мені вийти з хати!

Івась поцілував матір у руку і пішов до своєї кімнати. Він був розумний хлопець і не раз уже усвідомлював собі, що мати й добра сестричка терплять через нього, і постановляв поправитися. Але згодом забував про це і все починалося на ново.

Коли Івась вийшов зі світлиці, мати важко зітхнула і взялася до якоїсь роботи. В тій хвилі увійшла її донечка, 12-літня Марта, а побачивши смуток і журу на лиці матері, запитала:

— Мамусю, що тобі? Певно Івась знову був нечемний!

— Ти вгадала, Мартусю! Той хлопець мене до гробу зажене!

— Не журися, мамочко! — просила Марта. — Він не такий злий. Він добрий і певно стане статочніший, як підросте. Він лише тепер трохи легкодушний і необережний.

— Ах, Марцю, ти завжди його борониш! Легкодушність і неосторожність гірші від злої волі. Злу волю можна переломити, а легкодушність важко вилічити. Ти звісна оборонниця Івася, хоча терпиш через него не одно!

Мала дівчинка почервоніла. Вона знала сама, що несправедливо боронити брата, але пощо додавати мамі журби? Найкраще бути доброю для неньки і для брата і лагодити їх спори. Такою знав її і Івась і не раз сам говорив, що якби Марта була завжди з ним, то наче ангел той хоронилаб його від всего злого.

Той день проминув спокійно. При вечері всі були сумні, а по вечері скоро пішли спати, бо ні розмова, ні забава не клеїлася.

Слідуючий день був дуже гарний. Марта поралася біля свого дробу на подвір'ю і все думала про бідного Івася, що за кару не сміє вийти з хати, тільки заглядає через вікно на подвір'я і на вулицю. Вона побігла до матері і стала її про щось тихо просити. За хвилину вбігла до кімнати Івася і сказала:

— Збирайся, Івасю, підемо на прохід!

— Дякую тобі, Марточко, але я не смію. Мамця мені не дозволила виходити, а я вже хочу бути чемний!

— Справді? — спитала втішно Марта. — Отже я просила мамцю і мамця дозволила тобі піти зі мною на прохід!

Івась щиро подякував сестричці, а потім побіг ще подякувати й мамі. За хвилину обоє вийшли з хати і пішли в поле.

По дорозі говорили про це і про те. Івась щераз сказав, що буде просити маму, щоби Марта завжди була з ним і перестерігала його, якби він хотів зробити ще яку псоту. Марта дуже цим втішилася і впоминала брата, щоби він був чемний, бо мати і без того має тепер велику гризоту через смерть їх любого татка.

Так балакаючи дійшли вони аж над млинівку. Марта хотіла вже завертати до дому, але Івась просив її ще, йти далі здовж млинівки. Марта мусіла йти, бо знала, що як лишить брата самого, то він певно схоче купатися в млинівці, а це дуже небезпечно. Млинівка була досить глибока, а часом, як мельник отвирав заставки, то вода раптом прибувала і гнала струєю так, що легко було втопитися. А вони були якраз повище млина, а пониже заставок.

Отже Марта йшла з братом далі здовж берега. Над млинівкою і над берегами уносилися хмари докучливих комарів. Івась сказав:

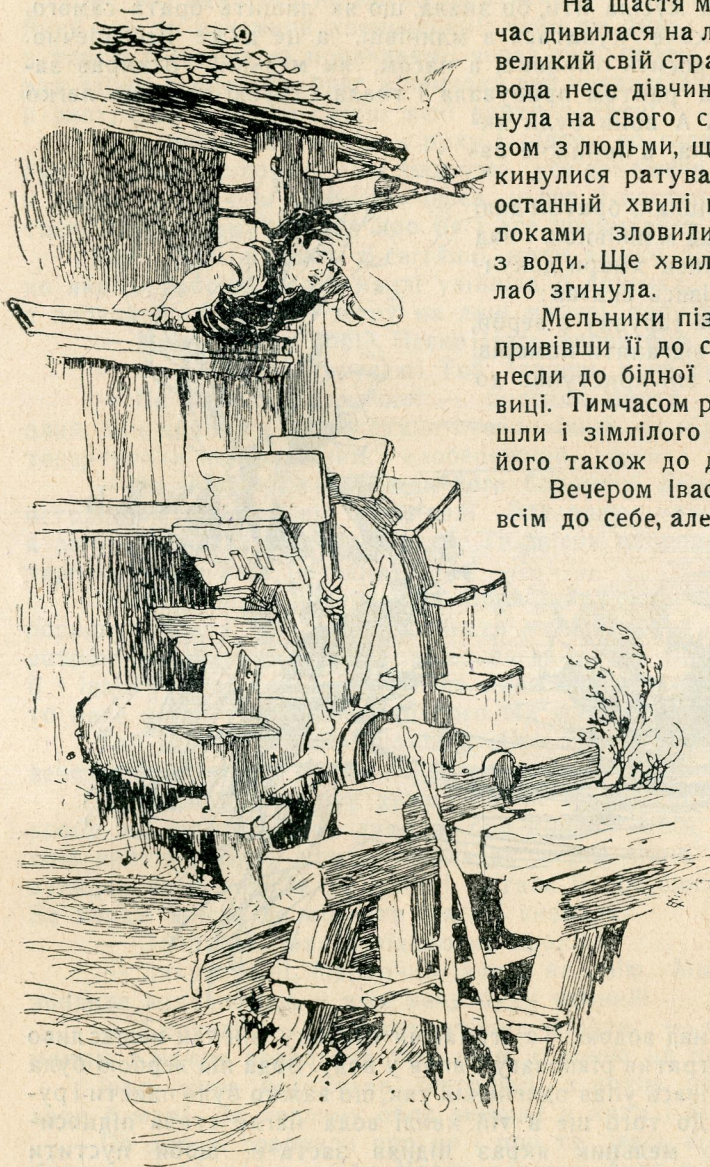
— Я виломлю галузку з верби, щоби було чим відганяти комарів!

Кажучи це, він приступив до

верби, що росла над водою. Та згинаючи галузку він так нещасливо спіткнувся, що втратив рівновагу і впав у воду. Вода під вербою була дуже глибока, а Івась упав одягнений так, що важко було плисти і рушитися не міг. До того ще в тій хвилі вода нагло стала підноситися, видно, що мельник якраз підняв застави, щоби пустити колеса в рух. Побачила це сестричка і крикнула з переляку, не знаючи, що робити. Та побачивши, що вода ось-ось закрие брата, вона сама скочила у воду і плаваючи, допомогла дотягнутися братови до берега. Він зловився трави і виліз на беріг, та в тій хвилі зімлів.

А сестричка вже не мала сили дістатися за ним на беріг і її пірвала бистра фвіля та понесла долі водою.

На щастя мельничка в той час дивилася на лотоки і на превеликий свій страх побачила, як вода несе дівчинку. Вона крикнула на свого сина, а той разом з людьми, що були в млині, кинулися ратувати дівчину. В останній хвилі під самими лотоками зловили її і витягли з води. Ще хвилька й вона булаб згинула.

Мельники пізнали дівчину і, привівши її до свідомости, віднесли до бідної зажуреної вдовиці. Тимчасом робітники знайшли і зімлілого Івася і завели його також до дому.

Вечером Івась прийшов зовсім до себе, але Марта лежала

хора в ліжку. Мати й Івась сиділи цілу ніч біля неї. Над ранком Мартуся збудилася і слабо усміхнулася:

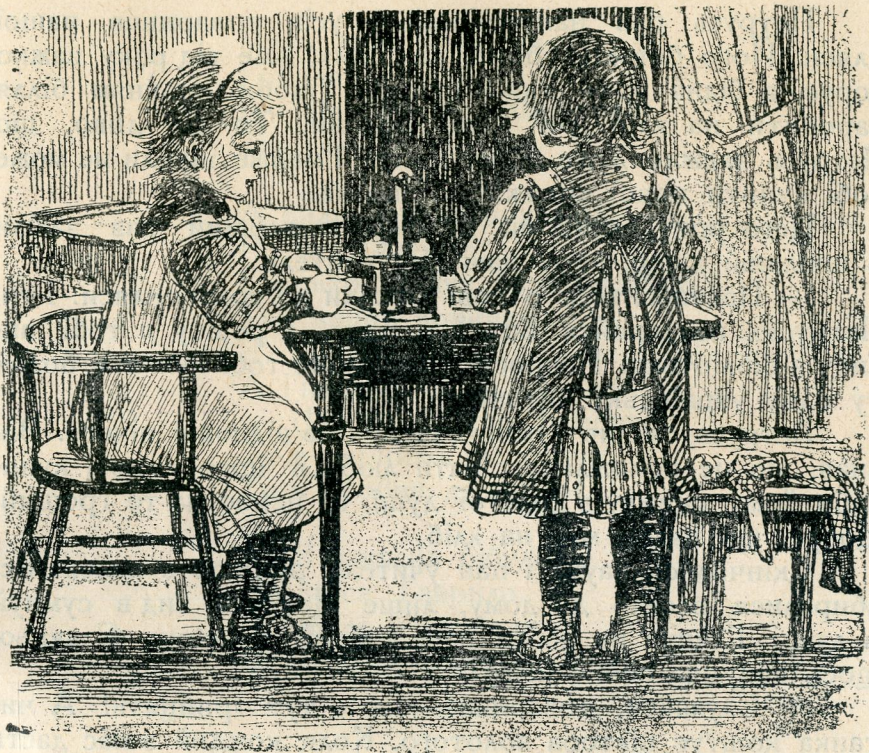
— Ти живий, Івасю?

— Живий, Мартусю, але якби не ти, я певно бувби втопився! — сказав Івась і заплакав зі зворушення. — Дякую тобі, сестричко, за твою доброту. Як тобі маю віддячитися?

— Будь чемний і не прибавляй мамі клопоту! — сказала Марта. Івась послунав сетрички і від тоді мов не той став. Ріс і вчився на потіху матері і доброї сестрички.

Е. Л.

Малі кухарочки.

А в осінні дні slotливі,
Як дощі тривають,
Не нудяться Славця й Оля,
Бо роб-ту мають.

Їм купила мамця кухню,
Ще колись на весні,
І до кухні все приладдя, —
Забавки чудесні!

Дві тарілки, три мисчинки,
Ложочки, горнятка,
Навіть на чайник пізніше
Випросили в татка.

Старша Славця все кухарить,
За всім наглядає,
А молодша Оля тільки
Сестрі помагає.

Ніби оббере картоплю,
Обчистить петрушку
І дає це все Славусі,
Щоб варила юшку.

А як вже обід готовий,
Лялю в гості просять,
Садовлять на першій місці
Тай „страви“ приносять.

Славця каже: — Як недобре,
Вибачайте, пані!
Чогось тепер ті продукти
Дорогі й погані...

А за лялю каже Оля:
— Овшім, смакувало!
Дуже добре все зварене,
Тільки — трохи мало!..

Добра гадка.

Петрусь був найбідніший з усіх товаришів нашої класи. Його батько, убогий зарібник, вже від року важко хорує, а бідна мати гірко працює, щоби пранням білля заробити на хліб для цілої родини. То не диво, що Петрусь завжди дуже бідно одітий і майже ніколи не може собі купити нової книжки ні сшитка.

Цього року, коли ми по феріях перший раз засіли в шкільній лавці, каже наш пан учитель:

— Постарайтеся о нові книжки до третьої класи. І ти, Петрусю, постарайся бодай о одну, а решту я тобі вищучу з бібліотеки. Попроси маму, може тобі куплять бодай ту одну українську читанку.

Петрусь схилив сумно голову і не відповів нічого. Він знав, що це неможливе. Мати любила його дуже і купилаби йому книжку з дорогої душі, та немає на те гроший. Добре, що часом має на хліб.

Скінчилася наука і пан учитель вийшов з класи. Всі збиралися весело до дому, лише Петрусь сидів сумний в лавці. Глянув на нього наш добрий товариш, Славцьо, щось подумав собі і каже:

— Слухайте, товариші! Нас є тут трийцять! А читанка коштує півтора золотого. Коли кождий з нас дасть по пять сотиків, то купимо бідному Петрусеви книжку!

Всі глянули й собі на вбогого товариша і жаль обняв їх сирденька. Тому всі разом закликали:

— Згода, згода! Даймо, що хто може!

Зараз почали виймати по пять і десять сотиків і за хвилину зложили стільки, що було не тільки на українську читанку, але й на рахункову книжку.

На другий день купив Славцьо за ті гроші дві книжки і дав їх Петрусеви. Петрусь аж плакав з радости і дякував за цю ласку, а Славцьо сказав:

— Це не є ласка, це наш товариський обов'язок! Ми все повинні помагати один другому в потребі!

Коли пан управитель школи довідався про цей учинок третьої класи, дуже втішився і говорив усім школярам:

— Трета класа нехай вам служить приміром!

Пригода з чорнилом.

Мама дала оселедця
Грицеві до школи,
Він зів його й забав воді
Так, як ще ніколи.

А сидів він коло хлопця
На ім'я Гаврило —
Грицько хапнув його фляшку
Тай випив чорнило.

А Гаврило як не крикне:
— Що ти, здурів, Грицю?!
Та-ж чорнило, це отруя!
Ти-ж зробив дурницю!

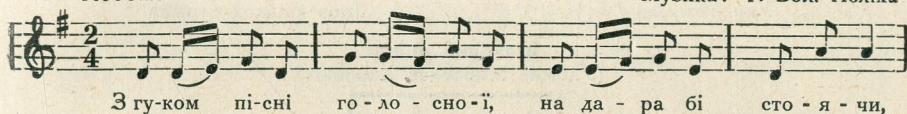
— Я закусив бібулою,
Не бійся, Гаврило,
А бібула в середині
Витягне чорнило!

Михайло Кумка.

Черемошем — на дарабі.

Ходом.

Слова: О. Олеся.
Музика: Т. Вол. Пеліха

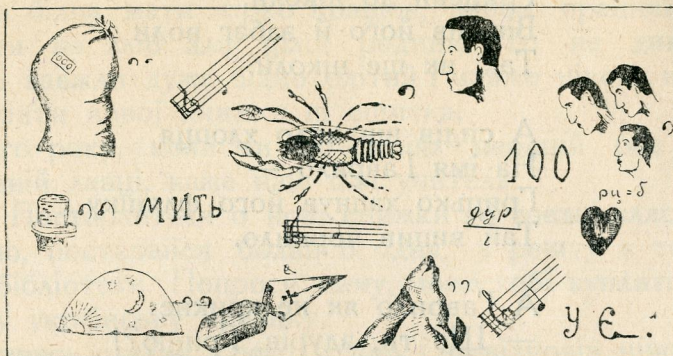
І на голос їх здалека
Озивається луна,
Ім байдуже небезпека
І негода не страшна.

Через скоки, через скелі,
Як орли, вони летять...
Їдуть легіні веселі,
Гроном в долах гуркотять.

Загадки.

Ребус.

(Уклад і рисунок Л. Маківки з Холма).

Загадка складова.

Виль — ин — ан — Юр — ин — Каз — ший —
 тру — І — кий — ба — гор — Ваг — дан — ко — но
 — Леп — гай — бек — ків — Са — ро — дик — па
 — та — нер — Йор — тан — ний — дач — Ев.

З отсех 31 порозкиданих складів — зложить 13 слів, яких початкові букви, читані з гори в низ, виявлять Вам це, що буде в дни 1 падолиста 1929.

Значіння висказів:

1. Імя хлопця.	8. Славний композитор.
2. Давна столиця Литви.	9. Псевдонім „Світикового“ співо-
бітника.
3. Домашна птиця.	
4. Наш письменник.	10. Музичний інструмент.
5. Часть світа	11. Заіменник.
6. Ріка в Азії	12. Найвища гора на Кавказі.
7. Укр. гетьман.	13. Союз кількох держав.

Шаховий коник.

(Уложив Мирослав Харовюк).

										Що		піл	є	смерть				
на	вкри	ми	по	вий	фран	а	жит	бо	по	пок	да							
		ві	ко	вий	за	а	ван	бо	се									
ки	хай	є	на			і	те			бо	лик	бі	наш					

Зачніть складом „Що“ і слідом шахового коника відчитайте уривок з вірша та імя автора.

Кожда українська дитина мусить прочитати

збірку пречудових казок

ІВАНА ЛИПИ

п. з.

„ТИХЕ СЛОВО“

яка вийшла накладом видавництва „Світ Дитини“.

В тій збірці є 13 казок, основаних на нашому національному підкладі, а 20 прегарних, двобарвних рисунків графіка В. Цимбала — творить зі змістом книжки гармонійну цілість. Окладинку і портрет автора скомпонував артист маляр Е. Козак.

Є це перше книжкове видання казок пок. Івана Липи, що був великим любителем і приятелем української дівтори.

Ціна книжки в гарній оправі: 4 золотих.

Поручена пересилка 80 сот.

Замовлення посилати на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, Львів, Зіморовича 3.

Прегарним дарунком для молоді
на іменини, уродини, на Ялинку

являється книжка

німецького природника АДОЛЬФА ГАЙЛЬБОРНА

п. з.

„ДИКІ ЗВІРІ“ **оповідання про** **їх життя-буття.**

Є це обемиста книга більшого формату і має 18 аркушів друку, та 71 інтересних образків. Лектурою цього твору поглибить кожний у великій мірі своє знання з обсягу зоології.

Книжка „ДИКІ ЗВІРІ“ надається на дарунки з нагоди іменин, уродин та на св. Миколая і Ялинку — для молоді від літ 12—16.

Ціна гарно оправленого примірника: 9 золотих.

На поручену посилку долучати: 1 зол.

Головний склад цієї книжки має:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, Львів, Зіморовича 3.

Під увагу П. Т. Учительства!

Надходить осінь — пора читання книжок шкільною дітворою по селах, бо робіт у поли вже нема, а худібка стоїть по оборах. Багато є ще таких шкіл у нас, де нема ні ОДНОЇ книжечки до читання для ДІТИЙ, нема зовсім шкільної бібліотеки.

Це велика прогалина в нашому шкільництві, що за-подіває значні шкоди для інтелектуального розвитку української дітвори, яка тепер мусить багато читати поза школою.

Тому кождий дбайливий учитель, чи учителька, яким добро молодого покоління лежить на серці — повинні заложити при своїй школі хочби маленьку книгозбірню для дітйй, бодай з 10—20 книжечок.

Великий вибір таких книжечок для дітйй, апробованих шкільною Владою, має на складі:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“.

Пишіть туди за катальогами таких книжечок, хотяй у минулому році це видавництво розіслало до всіх шкіл в краю КАРТКОВИЙ КАТАЛЬОГ книжечок для шкільних бібліотек.

Хто не зможе зібрати більших фондів на закупно книжок для шкільної бібліотеки — нехай з ВЛАСНИХ фондів посвятить на сю ціль дрібну квоту:

6 (шість) золотих

а одержить за це: **25 різних чисел**

„СВІТА ДИТИНИ“ і „МОЛОДОЇ УКРАЇНИ“

з років 1923—1925,

які будуть інтересною лектурою для шкільної дітвори, викличуть у неї зацікавлення до книжок та заохотять до читання взагалі й стануть завязком шкільної дитячої бібліотеки.

Ціна комплекту 25 чисел: 5 зл. і порто: 1 зл.

За посліплатою не висилається!

Замовлення слати грошовими переказами на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморовича 3.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 11.

ПАДОЛИСТ

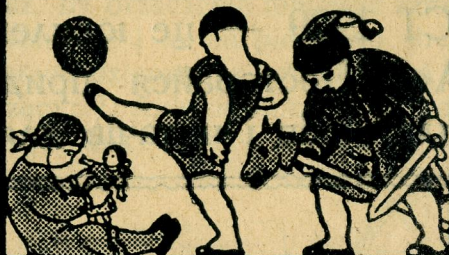
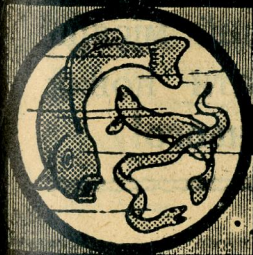
РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 18. X. 1929 r.	321
2. Десяті уродини	322
3. Дев'ятнадцята казка дідуся Тараса	323
4. Вже десять літ!	330
5. Сердечна зтадка	331
6. Осінь	333
7. Ті, що Вас люблять	334
8. Старий дім	337
9. Боднарі	337
10. Як бавився наш гурток?	338
11. Як малпи здурили муринку	340
12. Як забавки посперечалися і що з того вийшло	341
13. Лошатко	344
14. Наші пори року	345
15. На молочній дорозі	345
16. Хлопчик-покотильчик	346
17. Я до ліса не поїду	348
18. Два подорожні	349
19. Правда про сварку	349
20. Мандрівка „Світика“ до Женеви	350
21. Дві ріпки	351
22. Загадки	352

Ціна 1 зол.

Дорогі, українські діти!

Отсим числом розпочинає Ваш приятель „Світик“ одинадцятий рік свого існування.

З тої нагоди витаємо Вас сердечно і з цілого серця бажаємо Вам — щоб стали потіхою для своїх коханих Родичів, а вірою і надією для Рідного Краю!

Редактор і Співробітники.

Від Видавництва.

Отсим повідомляємо всіх наших передплатників, що Староство Гродзке у Львові сконфіскувало 10-те число „Світа Дитини“ — за статейку п. з. „Про те, як Україна була під владою Литви й Польщі“.

Тому просимо не реклямувати сего числа — бо весь наклад зістав забраний, а видавництво немає змоги видати це число вдруге!

ПАДОЛИСТ 1929 — це ювілейний місяць
»СВІТИКА«! Постарайся придбати нових
передплатників і читачів для нього!

СВІТ ДИТИНИ

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 18. X.
1929 r.

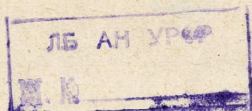
Sąd okręgowy XXIV wydział karny we Lwowie w sprawie
Pr. 360/29 na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 października
1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora okręgowego

postanawia:

- a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozp. Prez. Rz. P. z dnia 10 maja 1927 r. Dz. U. Rz. P. Nr. 45 poz. 398 dokonane dnia 14 października 1929 r. przez Starostwo grodzkie we Lwowie zajęcie druku pt. „Світ Дитини“ Nr. 10 z października 1929 r. z powodu artykułu pt. „Pro te, jak Ukraina była під владою Їтвы і Польщі“ w całości zawierającego znamiona występkę z §. 302 uk. —
- b) zakazać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia rozpowszechniania powyższego druku.

Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścić bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr. Protokulant: Z. Kulczycki wr. Za zgodność: Müller st. sekr.

Десяті уродини.

Радуймося, діти,
Нинішної днини —
„Світик“ наш обходить
Свої уродини!
В це прегарне свято
Десять літ минає,
Як нас любий „Світик“
Вчить і потішає.
Він нам і приятель
І слуга покірний,
Він нам добрий вчитель
І товариш вірний.
Він для нас чимало
Праці покладає,
А за те так мало
Від нас вимагає!
Тож за те ми нині,
В „Світикове“ свято,
Приречім, вірненько
Все при нім стояти.
Пильно пам'ятати
Всі його науки
І їх все сповняти
Радо без принуки.
А щоби наш „Світик“
Не смів упадати,
Будем передплату
Точно посилати.
Ще й будем до того
Других намовляти,
Бо другів сто тисяч
Варт наш „Світик“ мати.
Тож кликнім, щоб чути
Було на пів світа:
— Най живе нам „Світик“
Многі, многі літа!“

Ю. Ігорків.

Девятнацята казка дідуся Тараса.

У дідуся Тараса сьогодні велике свято! Сьогодні заручини його найстаршої внучки Славки з молодим агрономом, що покінчив вищі школи господарські, а тепер працює при „Сільському Господарі“ в їх місті.

Дідусь Тарас такий радий, такий радий аж руки затирає разураз.

На це родинне свято приїхали й два найстарші внуки дідуся, Ромко та Володко, що оба вчаться вже в високих школах; Ромко на філософії, а Володко на техніці. Поприїздили й сини дідуся: стрийко Петро, гімназійний учитель, стрийко Мирослав, адвокат і дочки: тета Лікерця, тета Павлинця й тета Вірця. А всі з дітьми.

Каже Ромко:

— Ось теперечки, дідусику, маєте кому казку говорити!

А дідусь Тарас на радощах:

— А таки скажу казку, та мусите й ви старші послухати. Десять літ уже оповідаю вам казок, то мусите ще й сьогодні послухати, як колись дітьми слухали.

— Дуже радо, дуже радо — закликала Галя й присілася близько біля дідуся, як сідала колись ще молодою. Посідали напроти дідуся й Ромко та Володко. А вже кругом них усі молодші дідусеві внуки.

Зібрала їх усіх Богданочка, що то вже тепер ходить до п'ятої гімназійної.

— Ходіть, діти, дідусик казку казатиме! — кликала по всіх кімнатах. (Діти сиділи всі в хаті, бо на дворі був дощ тай холодно, бо цеж уже першого падолиста).

Як уже всі втишилися, почав дідусь Тарас казку.

— Скажу вам сьогодні, діти, казку:

про чародійну керничку-невеличку, що в ній вода погожа плюскоче, лоскоче й регоче; діти, що з неї пють, стають жваві й цікаві до праці — й до забави.

Було це давно, не давно. Велика була хуртовина в одній країні. Ліси й сади поломила, хати повалила, людей старих і молодих як траву косою косила, могилами

всю країну начинила. Чорне гайвороння зі сходу налітало, крильми ясне сонце заслонило та криком усю нещасну країну наповняло, очі довбати в живих людей бралось.

Мих. Щур

Оснoвaтeль, вивaдeць і рeдaктoр „Світa Дитини“.

Сумно було в цій країні, так дуже сумно! Навіть малі діти й ці сумували, хоч не знали гаразд чому їм так сумно.

А стужа й холодні вітри не вгавали — здавалося, пропаде вже країна нещасна. І видно було, що найбільше завзялися вітри люті на дрібних діточок — серденька в них поморозити бажали, щоб із них вигнати тепло любови до нещасної країни.

Тоді в головному місті цієї країни зійшлося разу одного кількох людей і завели таку розмову:

— Ой, сумно, сумно кругом — каже один.

А другий:

— Сумно! Та найгірше, що й малі діти вянуть від противних вітрів, від стужі. Це не повинно бути. Їм треба веселощів, радощів, сонця. Треба тут щось радити.

А инший:

— Ба, радити, та як? Які способи на це, ліки які?..

— Є — каже перший — способи, коби то тільки засоби...

А один із них:

— Як треба засобів, то я трохи маю й радо дам їх на таку гарну ціль. самий спосіб, що я. питають усі в цього,

Рік I

Львів, 1 падолиста, 1919

Число: 1.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази в місяці: кожного 1-ого і 15-ого.

Було се давно, дуже давно!...

І стали на українській землі заводити бій єси й темні сили. Єси, які хотіли добра українському народові, добрі сили. Темні, які кували для нього загину, ворожі сили. Кожен по своїй землі, помагав добрим силам і ставав до боротьби проти ворожих сил.

І українська дитина витягла свої руки. Вона хотіла також стати по стороні світливих сил, хотіла своїм усміхом розігнати хмари і слабими рученцями допомогти до перемоги.

В своїх молитвах до Великого Дажбога, подателі всего добра й шастя, просила о те, щоби на її землі вітчини запанували добрі сили.

— Коли покінчать ся те лико? Коли даси Великий Дажбоже, утешенням одпочити, і всім стати добрими людьми?

Великий Дажбог сказав:

Люба дитино! Я все приготовив до перемоги й тапанням добрих сил. Я дав тобі таку власний світ, світ єсний, рожевий. Плекай його! Полюби усею силою такою, усім умом твоїм і серцем твоїм свою країну і людей, що замешають її. Як вийдеш у життя, не допусти до себе думки про відсутство від твого світу, від свого народу. Не стань равнодушною до справ його.

А тоді не буде приступу ні одній ворожій силі до твоєї перемученої країни.

— Однак хочу, на твою ширшу молитву-просьбу, допомогти тобі. Хочу, щоби ти пізнавала світ кожного твого брата й сестри, хочу, щоби й ти могла своїм світлом із ними поєднати ся.

— Одного лише жадаю від тебе. Зложи книжку-присяжку понести свій світ — як побідний стяг — як найдовше у життя, а несути його, не заважаючи ся ніколи ні на хвилину йти так, кудя покличуть тебе мої єсні добрі сили!

Дитина поклала ся.

І Великий Дажбог для дітей їх диточий часопіс!

Світ Дитини.

Дитиний світний — змальчикок
І малюватий і без крапок,
Не забачений чару всіх кніжок
І диточий думок розмах.

Гут коником іграється, як,
Там зявочку нестигнута,
Й слізьками заливняється, ой,
Й ураль вже сміх давнечиний.

Верхня сторінка 1 числа „Світа Дитини“ з р. 1919.

Та не знаю, чи маєте на думці цей самий спосіб, що я.

— А який-же ваш спосіб? — питають усі в цього, що казав, що знає спосіб. А він:

— Я знаю керничку-невеличку. Як з ньої дитина погожої водиці напється, стає весела і сміється, стає жвава й на все добре цікава; серденько стає теплом налите, то ніяким противним вітрам його вже не прохолодити.

А цей із засобами відповідає:

— Та бо й я власне думав про цю керничку!

★ЗОРЯНИЙ ХЛОПЧИНА★

В-ВО „СВІТ ДИТИНИ”

Окладинка першої книжечки
„Діточої Бібліотеки”.

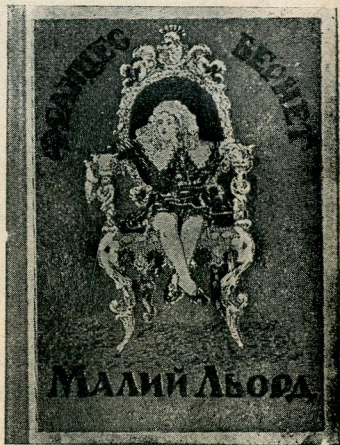
Хоч були й такі, що відстрашували; казали, що за великі труди й кошти будуть, що сил не стане до роботи, та більшість зібраних таки рішила відкопати керничку, дати цембрину й стежки та доріжки до неї для дітей вигідні поробити, щоб дітям було добре ходити тай живушу водицю черпати. І пішла чутка по всій країні, що є така керничка чародійна, як дитина з ньої водиці напється, стає весела й сміється, стає жвава й на все добре цікава; серденько теплом налите, що ніяким противним вітрам його вже не прохолодити.

І стали діти з черпачками бігти туди та воду черпати й справді — як тільки напилися погожої водички з невеличкої кернички — ставали веселі, сміхом мов горішками котили, ставали жваві й до всього доброго цікаві.

Зраділи батьки й гроший дітям на дорогу до кернички не жаліли, зраділи й ці, що відкопали керничку й кажуть:

— Ану, пробуймо відкопати й другу керничку! У старих книжках записано, що хто з першої кернички пє, а потім як уже з дитини виросте на юнака, чи дівчину, як із цієї другої кернички що дня пє — стає лицарем-невміракою. А нам їх так треба, так дуже треба, бо від лютих морозів дуже вже пригнулися ми до долу, завзяття згубили!..

Як сказали — зробили. І знов пішла радісна чутка: „Вже не тільки діти, а й молодь має свою керничку”.

Окладинка повісті для молоді
п. з. „Малий Льорд”.

Та в цього народу така вдача, що їх, що добре, тільки спершу захопить, а потім байдужіють до цього. І по короткому часі батьки й мами сказали дітям і молоді:

— Е, нащо вам, діти, разураз до цих криничок ходити — вода всюди однака. Сидіть у хаті та не рипайтеся!

Правда, були такі, що хотіли посилати дітей до криничок та казали:

— Нехай ці, що бережуть кринички, даром черпачки дітям і молоді посправляють тай за дорогоу платять. У нас на ці витребеньки нема зайвих грошей.

І багато не пускало дітей до кринички. А ці кринички то такі, що як

із них води не черпати — то вони зникають.

І зникла криничка для молоді, остала ще криничка для дітей та поменшала. А холодні вітри дують і виють:

— Не дбають батьки й матері про криничку й зникне вона, як та для молоді. А тоді ми легко всіх заморозимо...

Стоять сторожі біля кринички й із сил вибиваються, щоб не дати пропасти криничці пропасти і кличуть, і накликають:

— До кринички, до кринички!..

ЛІСОВА КАЗКА.

Львів, 1922
НАКАЛОМ ВИДАВНИЦТВА "СВІТ ДІТИНИ"

Окладинка для театральних вистав.

Рік I

Львів, 1 січня, 1923

Число 1.

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ
Виходить два рази в місяць

Молода Україна.

Гляньте, хата край дороги
Недокінчена стоїть.
Будівничий від знемоги
Впаав і спить вже кілька літ

Зруб валисся, крокви гнили
І чернили на слоті.
Аж старого заступили
Будівничі молоді

То вони добудували
Хатку ту на другий день.
Вже там люди жити стали
І в печі горить огонь.

Ті руїни при дорогі —
Україна — знайте всі.
Впали всі борці в знемогу,
Сили втратили в борні

Упаде край наш милий,
Топчуть землю вороги.
Гей, а можеб замінили
Втоплених героїв ми?

Свої сили ми жертвуем,
Досвід візьмем від батьків
Україну відбудуем.
Освободимо братів

Бистрі очі, чуйні уха
Будем мати ми в одно.
Силу тіла й силу духа.
Україні віддамо

Юра Шкурманюк

Заголовна сторінка 1 числа „Молодої України“

Десять літ уже так кличуть та мало хто на їх кличі відгукується...

Пропаде, чи не пропаде керничка? — не знати — та поки-що в неї свято — десятиліття, як уперше розкрили її для дітвори...

Дідусь Тарас тут спинився, а Богданочка:

— Чи це вже кінець казочки, дідусику?

— Кінець! — каже дідусь.

Редактор „Світика“ при праці.

А Олюся на це:

— Я знаю, я знаю що це за керничка-невеличка! Це наш „Світ Дитини“. Цього року 1 падолиста минає 10 літ, як у 1919 р. появилось перше число „Світа Дитини“!

А дідусь внучку пригорнув до себе тай каже:

— Бач, яка здогадлива!

— Тай я знав! Тай я знала! Тай я! Тай я!

— Е, знали, та не сказали! Тепер усяке може казати, що знало! — каже на це дідусь Тарас. — Олюся перша сказала. Та це нічо, годі вам всезнайками бути! — Та

коли ви такі здогадливі — то скажіть: а що була ця керничка, яка висохла?

Тут Юрцьо каже:

— Це „Молода Україна“, часопис для молоді. Гарний був часопис — додав він сумно, — та через байдужність нашу перестав виходити.

— Так, так! Через байдужність — зітхнув дідусь. — Багато, багато гарного й доброго в нас через байдужність

Вистава всіх видань „Світа Дитини“.

пропадає. Та я, діти, сподіюся, що бодай це покоління, яке виростало в останньому десятилітті й брало духовий корм із „Світа Дитини“ та „Молодої України“, буде інакше.

А Володко додав:

— І не дасть висохнути керничці-невеличкій, а подбає, щоб у ній живущої водиці прибувало.

На це всі в один голос:

— Не дамо, не дамо пропасти нашому „Світикови“!

І заспівали „Світови Дитини“ грімке „многая літа“. А потім зробили збірку на пресовий фонд „Світа Дитини“ й вислали зібрані гроші до Адміністрації з запискою: „Жий наш „Світику“ многі літа й рости та кращай — хай Тебе всі діточки люблять і читають!..“ Антін Лотоцький.

Вже десять літ!

Вже десять, діти, десять літ,
Як вперше вилинув до вас,
Ваш щирий друг „Дитини Світ“.
Вже десять літ — як бистро лине час!

Вже десять літ, як в смути час
Зійшовся раз людей гурток:

— Ой, сумно, невесело в нас —
Ратуймо всіх малих діток!

— Нехай вони нам всі ростуть,

Щоб не пропало ні одно,

Вкажімо їм до щастя путь,

До сонця Правди покажیم вікно!

І від тоді вже десять літ

Скрізь робить службу він свою,

Несе розраду дітям „Світ“,

Несе по всьому рідному краю.

Любити рідне все учив,

Цілюшу в душі лив росу,

Водив в країни чарів-див,

Дітий там розуміти вчив красу.

І діточок чимало вже

За десять літ повів у світ,

І від злих мар він береже

Батьків надії — України цвіт.

Наш „Світику“! В десятий рік

Бажання ми шлемо Тобі:

Стелися золотом твій вік,

Не піддавайсь важкій журбі.

Бажаємо, щоб більший виріс ти,

Частіше заходив до хат,

Зазнав в них серця теплоти,

Щоб всякий там тобі був рад!

Веди до сонця діточок,

Вкажи їм шлях, де щастя цвіт,

Веди туди крізь рай казок,

Як вів їх досі — вів десять літ.

Ярослав Вільшенко,

Сердечна згадка.

Учора, як ми всі позасідали до вечері, каже нам батько:

— Діти, завтра припадає одно дуже важне свято!

— То правда, татку, — сказав найстарший Петро, студент прав, — завтра для нас день дуже пам'ятковий!

— Так! — говорив далі батько. — Але з тою народною річницею сходиться завтра ще одно свято, яке повинно цікавити вас. Завтра ніби то уродини одного журналу...

— Вже знаю! — закликала середуща Оля, учениця шостої класи гімназійної. — Завтра минає десять літ, як у Львові почав виходити наш любий журналик. „Світ Дитини“.

— Це правда, ти вгадала! — сказав батько, але ти була ще тоді маленька, мала заледво шість рочків, то не пам'ятаєш добре, які то були прикрі часи і як ми з мамою дуже дивувалися, що в такий час знайшлися люди, які задумали видавати газетку для дітей.

..... Зате я це трохи пам'ятаю! — озвався Петро. — Я мав тоді вже десять літ і дещо пригадую собі. Серед тяжких умов приходилося тоді жити всьому народови, що носив у серці глибоку рану світової війни. Люди боялися власної тіни. Нині народ уже піднявся на дусі і обтряс зі себе марево зневіри, але тоді здавалося, що народ засне на віки і пропаде. — І тому й мамця твердила, що той журнальчик „Світик“, який у ті прикрі часи (листопад 1919 року) зважився вийти в світ і заговорити до сумних українських діточок рідним сердечним словом, не довго втримається і завмре так, як завмирили тоді усі сміливі почини наших людей.

— Правда, я це казала — говорила мати — і нині дуже радіюся, що ця мала газетка, яка дуже помагає так родичам як і вчителям у вихованню дітвори, існує далі і далі вірно сповняє взяті на себе важкі обов'язки: давати дітворі здорове зерно науки і розваги та вщиплювати до

діточого серця любов до всего рідного. Та я вже в короткому часі прочувала, що газетка втримається. Коли я дивилася, як щиро любить свій „Світик“ Петро, а потім і ти, Олюсю, то я подумала собі: як є в нашім краю бодай дві-три тисячі таких діточок, ревних читачів „Світика“ і добрих родичів, що не жалують післати за „Світик“ так малу передплату, то газетка мусить втриматися.

— На жаль чуємо — говорив далі батько, — що „Світик“ не має і стільки передплатників, хочай повинен мати принайменше п'ять тисяч, бож є в нас уже багато інтелігентних родин. Але я маю надію, що іде до кращого, а не до гіршого і що чимраз більше родичів переконується, яке добре діло робить „Світ Дитини“ для їх дітей. Доказом того є те, що діти той „Світик“ дуже люблять.

— Так! — сказав Петро. — Тільки треба дитині дати „Світик“, а вже вона його не забуде. Коли подумаю собі з якою тугою я ждав завжди нового числа і як утішно й цікаво читав його, то дуже жалую тих діточок, що ще не бачили „Світика“ і не переживали приємности читати його. Тож я вже великий, маю двацять літ а ще перечитую кожде число „Світика“ від дошки до дошки!

— Я також не можу ще без „Світика“ обійтися — сказала Оля — і часто за це обурюється на мене наш „козак Швачка“!

— Бо „Світик“ приходять на мою адресу! — сказав урочисто малий шестилітний Івась, що його називали в дома жартом „козак Швачка“, бо чомусь любив дуже орудувати машиною до шиття.

— Ну, це правда, Івасю! — сказав Петро. — І коли ми зараз напишемо до „Світика“ поздоровлення, то ти підпишешся на самій горі!

— Ні, не підпишуся на горі! — запротестував поважно Івасик. — Я наймолодший і підпишуся на самій долині, бо мама все мене наказує, щоби я знав свою ціну, але пан редактор „Світика“ і так пізнає, що то передплатником є Івась Калина, а не Петро, ані Оля.

— Так, так, Івасю, бо ми ними вже були! І кожда українська дитина від пятого до десятого року життя повинна бути передплатником „Світика“.

По вечері уложив Петро таку грамоту:
„Хвальній Редакції любого і дорогого нам „Світика“ в десяту річницю його уродин бажаємо успіху і багато передплатників, а в доказ щирости своїх бажань пересилаємо 5 золотих на пресовий фонд“.

Потім слідували підписи: „Петро Калина, студ. прав, Оля Калина, уч. VI. класи гімн. — ті, що виховались на „Світикови“ і щиро поручають його усім українським дітям.

А на самій долині підписався Івась: „Іван Калина...“

Виписавши це ім'я, він утомився, бо ще не ходив до школи і не вправився в писанню. Тому попросив маму:

— Мамцю, я більше не можу, допишіть щось за мене

А мамця дописала:

„...званий також „козаком Швачкою“, теперішній передплатник „Світика“ і пильний його читач і приятель, бажає „Світикови“ 10.000 передплатників і сто літ жити...“

Коли мамця перечитала це на голос, Івась сказав поважно:

— Це добре написано, дуже добре!..

Осінь.

Пройшла весна, минуло літо,
дрімає сонний, тихий гай;
в сердечній тузі клонять квіти
зівялі чаші у відчай:

— Не покидай, не покидай!..

Дріжить роса, в перлисті сльози
рида в розпуці тихий гай;
до долу гнуться ніжні лози
і просять тихо теплий май:

— Не покидай, не покидай!..

Пройшла весна, загасло літо,
всміхаєсь осінь через край,
клубком несесь бабине літо
в послідний сонечка ручай:
— Не покидай, не покидай!..

Ю. Сороко.

Ті, що Вас люблять.

Дня 1 падолиста ц. р. минає 10 літ від виходу першого „Світика“ у широкий світ, між Вас, дорогі читачі. Десять літ — це гарний шматок часу. Кілько то різних змін за цей час було!..

І „Світик“ теж змінився! Він зовсім инакше виглядав 1 падолиста 1919 року, зовсім инакше 1 січня 1923 року, а зовсім инакше 1 січня 1925 року.

Антін Лотоцький.

Від того часу, аж досі — „Світик“ не змінився.

Через рік 1925 він ходив по світі у пишнім, барвнім зверхнім одязі — а від 1926 року він змінив цю зверхню гарну шату на звичайну, в якій і досі по світі мандрує!

Не змінилося тільки одно — не змінилися ті, що Вас люблять і для Вас пишуть гарні казочки й оповідання й ті, що ці казки та оповідання ілюструють прегарними образками. Вони всі думають про маленьких читачів і читачок „Світика“, яким бажають в кожному числі щось нове, радісне й гарне подати.

Один із перших Ваших приятелів і любимців — це: п. Антін Лотоцький, що пише також під прибраним іменем: „Я. Вільшенко“. В перших річниках „Світика“ найдете багато прегарних праць Його пера. Він належав до цього гуртка, що то будував „керничку-невеличку“, про яку дідусь Тарас оповідає в своїй дев'ятнадцятій казці.

Крім п. А. Лотоцького — писали в перших річниках „Світика“: пані Марійка Підгірянка, Галя, пані Гриневичева, пані Слимаковська (тепер п. Цегельська), пані

Слава Яремова (тепер п. Головінська), п. Михайло Галушинський, бл. п. Володимир Гнатюк і др. Ол. Тисовський, а пані Олена Кульчицька прегарно ілюструвала „Світик“ через кілька перших років.

Кілько то радісних та веселих хвиль мали тодішні читачі, коли читали на сторінках „Світика“ історію про

„Юрчика Кучерявого“, що її написав п. Володимир Радзикович (Вуйко Влодко), а яку так гарно зілюстрував п. Осип Курилас. А як захоплювалися всі веселими вершиками п. М. Магира, або прегарними сценічними картинами Романа Заводовича.

З бігом часу чимраз то нові сили наспівають до „Світика“. Прибуває пані Іванна Блажкевичева, п. Ярослава Мандюкова, п. Богдан Лепкий, п. Олесь Бабій та п. Богдан Заклинський, що багато, дуже багато пречудних оповідань подав для „Світика“ під псевдонімом „Богданко“. Дальше йдуть:

Богдан Заклинський.

Ол. Білоусенко, Микола Кокольський, Михайло Лотоцький, О'Конор-Вілінська, Котович Анатоль, В. Королів-Старий, Григорій Кадлубицький, Володимир Хронович, Григорій Смикалюк, о. Г. Костельиик, о. Павло Штокалко, Михайло Кумка з Канади, п. Святослав Лакуста з Румунії, та Юра Шкрумеляк, який пише також під прибраним назвиском

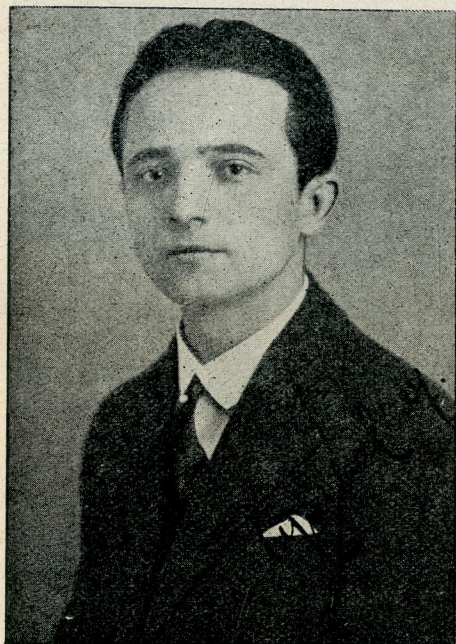
„Ю. Ігорків“. Він є поруч Антона Лотоцького, Б. За-
клинського, І. Блажкевичевої —
одним з найдіяльніших співро-
бітників „Світика“. В кождім
числі найдете кілька його праць:
вершів, казок, оповідань тощо.

Дуже гарні образки рису-
вав для „Світика“ через кілька
років, п. Віктор Цимбал, що
довгий час перебував у Празі
на мистецьких студіях. В мину-
лому році (1928) він виїхав ку-
дись за границю, мабуть до
південої Америки і від тоді пе-
рестав працювати для Вас, любі
читачі.

Тепер образочки для „Сві-

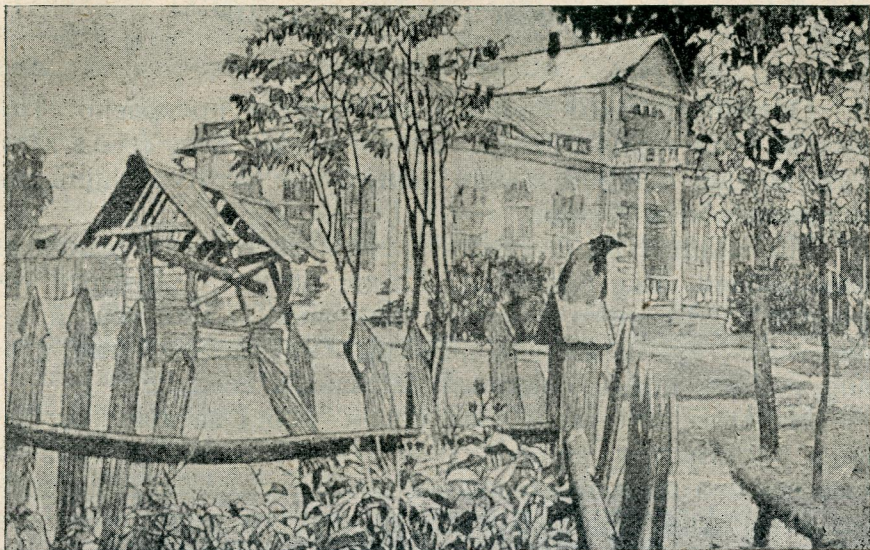
Юра Шкрумеляк.

Віктор Цимбал.

тика“ komponує п. Козак, а та-
кож ще кілька нових україн-
ських мистців заявило свою
готовість працювати для у-
країнських дітей. Треба тіль-
ки, щоби Ви, любі читачі, ста-
ралися поширити свій „Сві-
тик“ поміж тих, що його
ще досі не мають. Наколи
придбає багато нових пе-
редплатників — то „Сві-
тик“ буде виходити частіше,
а через те й більше в ньо-
му буде нових творів тих —
що Вас люблять і для Вас
бажають працювати.

Старий дім.

Стоїть самотний у садочку,
Мов той пустельник, дім старий,
В осінній глуші він дрімає
Без господарів, без людей.

Дошками вікна всі забиті,
Неначе дім той весь осліп,
Все тут мертве, слабе і дряхле,
Неначе це не дім — а гріб.

Лиш ворон там старий сумує
І не злітає з паркану,
І згадує про те, що було,
Про того дому давнину...

Про те, як дім той будували,
Строїли салі, кождий кут,
І як щасливо в ньому жили,
І як весело було тут.

Як по кімнатах, мов пташата,
Там щебетали діточки,
Зводили ігри і забави,
В саду топтали стежечки.

Де ті часи? Де ту веселість
Той дім старезний загубив?
Такий він нині, мов дідусь наш,
Що вже свої часи віджив.

I.

Боднарі.

Я питаю: — Хто там є,
Що нам спати не дає?
А то жваві боднарі
Набивають обручі!

Я питаю: — Хто там є,
Що нам вчитись не дає?
То боднареві синочки
Роблять бодні і бочки!

Читачі! Збирайте при кожній нагоді добровільні датки
на пресовий фонд своєї газетки!

Як бавився наш гурток?

„Війна“.

Останньої неділі бавився наш гурток прекрасно. Пополудні була гарна погода. Сонце пекло наче серед літа, а звісно, що осінній пізний день буває часто краший, як весняний або й літний.

Ми вийшли на широкий зарінок за рікою й заводили різні забави. Уже бавилися: „Сліпої бабки“, „Сліпого господаря“, „Лисячого хвоста“, „Зайчика“, „Яструба“ й інших забав, що їх містить „Світик“ на передостаній сторінці і в які можна бавитися на вільнім воздусі.

Нарешті захотілося нам зовсім нової забави і ми рішили бавитися в „війну“. Нас було кільканайцятєро, бо крім нашого постійного гуртка пристало ще багато шкільних товаришів. Ми поділилися на дві полсвини, ніби два табори: один — то українські козаки, а другий — то москалі. Ми розійшлися на яких сто кроків і звідти почали на себе наступати. Кидали в себе каштанами і пестками зі сливок (камінням не кидав ніхто). Колиж уже одні до других зблизилися на десять кроків, тоді Михайло, що був козацьким отаманом (і я був між козаками) закликав:

— Гурра-га — на врага!

Крикнули собі так само і наші противники під проводом Юрка і оба відділи кинулися на себе. Але ми умовилися перед тим, що ніхто не сміє битися п'ястуками або копати ногами, тільки вільно напирати на себе — а руки при собі. Ми скоро побідили, бо трималися разом, а Михайло на переді всім давав добрий примір. За те Юрко не вмів утримати послуху. Його „вояки“ почали уступати і розбігатися і він програв. Потім ми замінялися вождями, то „москалі“ нас побили, бо де був Михайло вождом, там усе побіждали. Так ми пересвідчилися, що на війні все залежить від того, щоби вожд був відважний і щоби всі вояки його слухали.

Потім ми ще переконалися, що зрада нащить усе діло. Ми бавилися, що ніби здобуваємо Київ від „москалів“.

„Москалі“, під проводом Олекси, засіли в Києві і не хотять вступитися. („Київ“ — був це глибокий рів, у яким поховалися „москалі“). Ми наступаємо, москалі бють грудами глини (ніби стріляють з гармат і з крісів), а було умовлено, що до рова має добігти лише той, кого не поцілить груда, всі інші „вбиті“ (поцілені) лягають на землю. Уже „москалі“ поцілили нашого Леся, Юрка і Марусю, яка підбігла до „ранених“ ніби сестра-жалібниця, і хто знає, чи „москалі“ не булиби нас усіх перебили, коли нагло з рова вибігає Петрусь:

— Я не буду „москалем“! Я хочу бути козаком!

І біжить до нас. А за ним і Павлусь перебігає.

Даремно кличе їх Олекса, що то лише забава, що вони зрадники, — нічо непомагає. Вони оба вже між козаками, наступають на „Київ“ і ми за хвилю вже взяли „москалів“ у полон.

По „війні“ врадили бавитися в „перегляд війська“.

— Але я буду отаманом! — кличе Лесь.

— Ні, Лесю! — каже Юрко. — Отаманом буде той, кого виберуть!

Вибрали Михайла отаманом. Лесь каже:

— То я не бавлюся!

— Не бався! — говорить Михайло. — Ти незгідливий, псуєш нам забаву!

Завстидався Лесь і став собі в ряди. Тоді Михайло станув з боку і командував:

— Позір! В право глянь! Чета! — в похід руш!

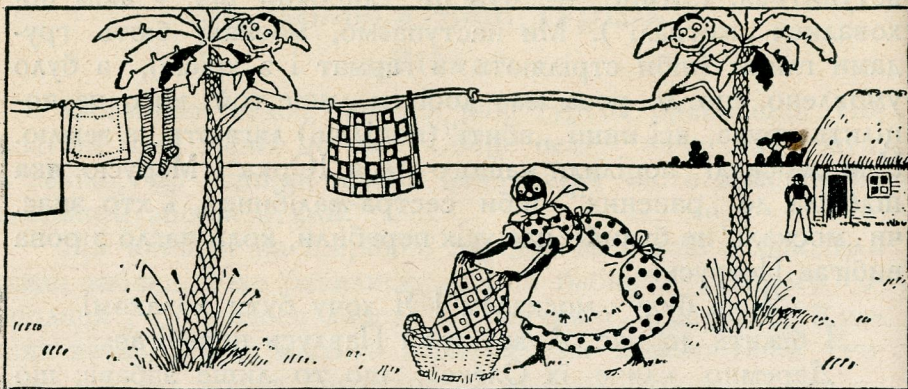
А ми, уставлені в двійки, машерували і бистро дивилися Михайлові в очі. А Максим тримав коло Михайла наш прапор — жовто-синю стрічку на топірці.

(Війна — то гарна забава. Але, щоби виграти, треба мати доброго вождя, якого всі мусять безоглядно слухати. Тоді ця забава вчить дітей відваги, послуху і пожертвування).

„ТИХЕ СЛОВО“ — збірку українських казок ІВАНА ЛИПИ

— повинна прочитати кожда українська дитина!

Як малпи здурили муринку.

В пустині, там цілими днями
Малпята бавляться хвостами.
Ось, дві на пальмах опинились,
Хвостами разом зачепились!

Муринка Жіг собі гадає,
Що це шнурок із пальм звисає;
І вішає там по суконці,
Щоб гарно висохли на сонці.

Та малпочки злосливі були!
Заледво цей тягар почули,
Із пальм скакіць! І дали драла,
Суконка на хвості пропала!

Ратуйте! Шкода! — жінка плаче,
І вже муж Жан в погоню скаче,
Малпят насилу він здігнав
І суконки з хвостів здійняв.

ПОПРОСІТЬ родичів, щоби в тім місяці ВИРІВНАЛИ
всі залеглисти за „Світ Дитини“!

Як забавки посперечалися і що з того вийшло.

В однім великім місті був склеп з забавками. Надійшла ніч, склеп замкнули і на вікно спустили залізні заслони. В склепі запанувала птьма.

— Ох, як добре, що вже темно! — сказала з полички горда лялька в шовковій суконці. — Я страшенно втомлена, бо цілий день оглядають люди тільки мене крізь виставову шибу. Аж тепер трохи відпінчу!

— Ну, я думаю, що на мене більше дивляться, як на вас, панно Шовкова! — озвався з низу залізний вояк з крісом на рамени.

— О, ні! — заперечила лялька. — Хто би там на вас дивився — на таке опудало!

— А хто би дивився на таке чучело, як ви! — відповів їй вояк.

Я думаю, що ані одно з вас не має слухності! — забурмотів медведик, що стояв з боку. — Найбільше дивляться на мене!

— А я кажу, що на мене! — озвався з сітки пестрий мяч, я для дітий перша забавка!

— А я що? Нічо? — запитала підводна лодка, блиснувши мосяжним боком.

— Втихомиріться, браття! — озвався десь із заду тихий голос глиняної ляльки. — Не сваріться, бо всім нам суджена одна доля. Нас продадуть, попсують і викинуть потім на сміття.

— Тебе кинуть, бо ти глина, але я порцеляна! — сказала гордо шовкова лялька.

— А я залізо! — А я сукно! — А я гума! — хвалилося кожде по черзі.

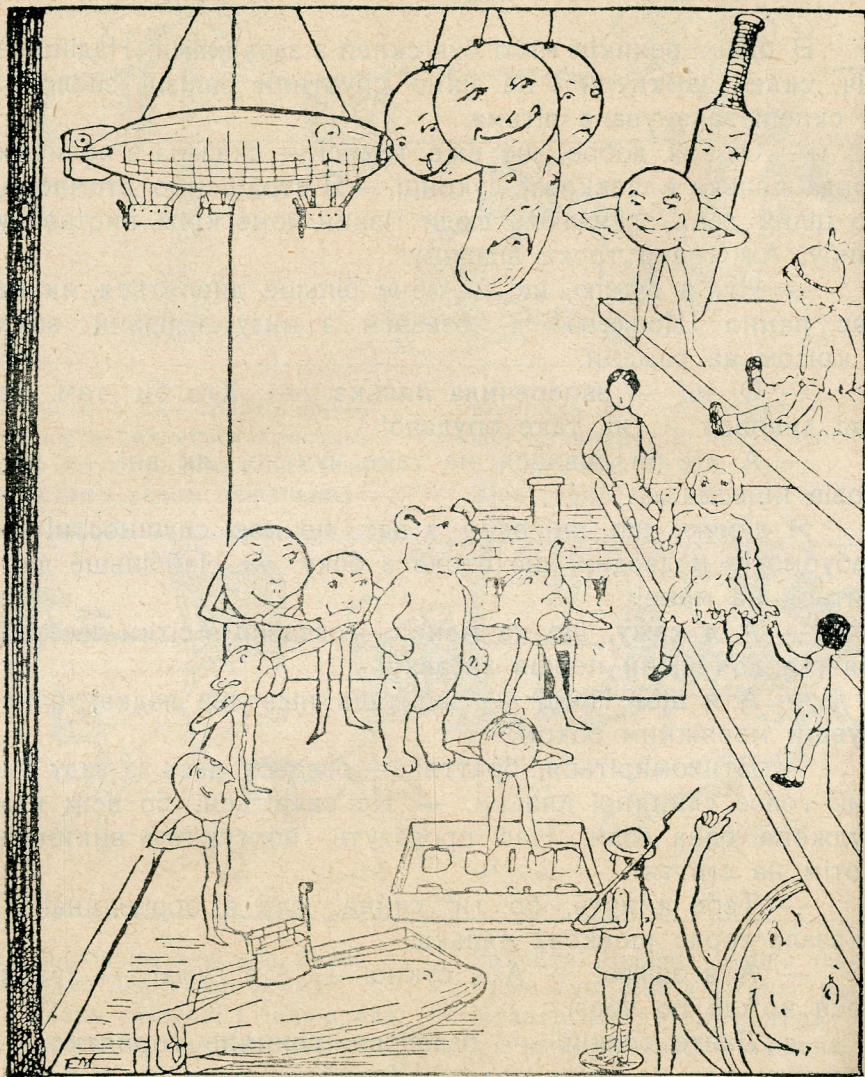
— Дайте спокій! — озвалося глиняне горнятко. — Глиняна лялька каже правду. Хотяй ви ліпші від нас глиняних, то доля наша однакова. Ми тільки забавки.

— Неправда! Неправда! — кричали горді.

Нарешті озвався грубий чайник:

— Я вас погоджу! Кого завтра рано першого куплять, той найліпший і той має слухність.

— Згода! Згода! — закликали всі, бо кожний думав, що він найліпший і що його правда буде.

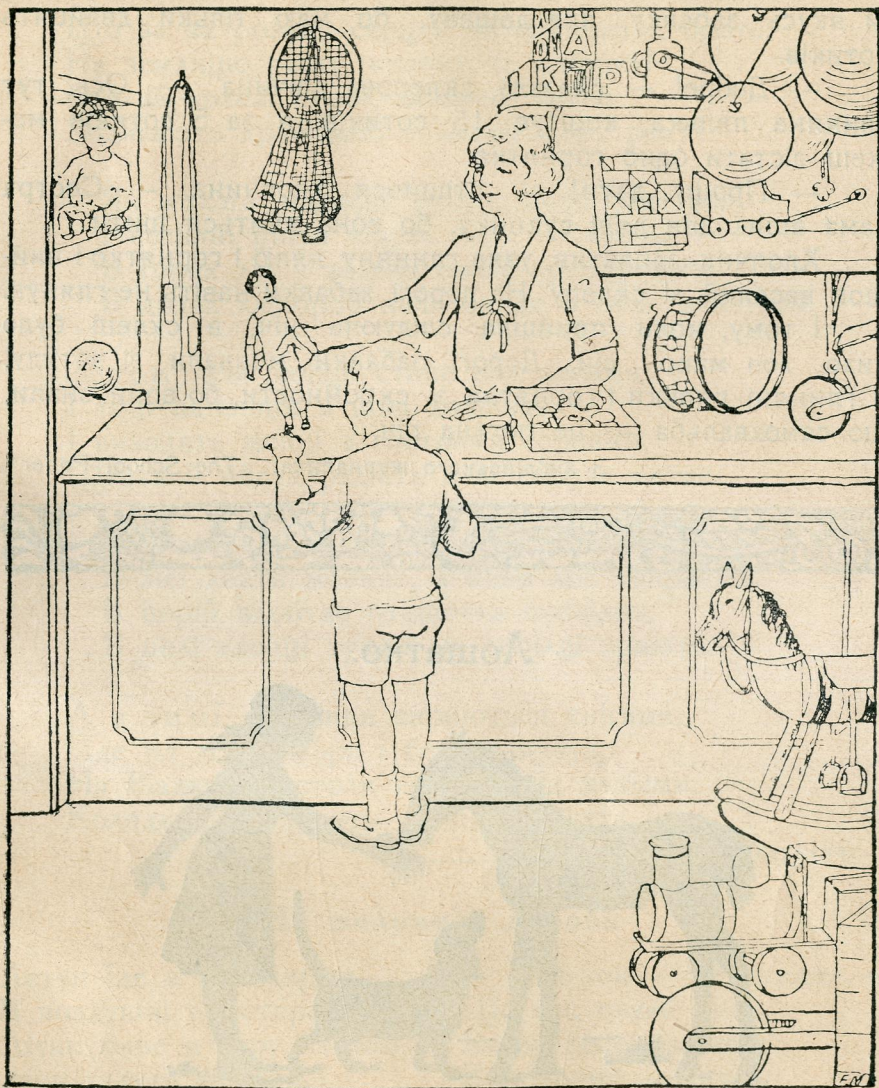

Раненько відчинили склеп і відслонили виставову шибу. До склепу вбіг малий хлопчина.

— О, зараз мене купить! — шепнула шовкова лялька.

— Ні, хлопець візьме радше мене! — сказав медвідь.

— Перепрошую, для хлопця я найкращий! — заперечив з цілої сили пестрий мяч.

— Вибачте, він певно візьме мене! — сказала підводна лодка.

— Ха-ха-ха! Чи не знаєте, що я хлопцями найвідповідніший? — заявив гордо вояк, блиснувши крісом.

А хлопчик сказав до дівчини, що продавала, так :

— Сьогодні іменини моєї сестрички. Я хочу дарувати їй якусь забавку, але дешево, бо маю тільки двацять сотиків.

— Добре! — сказала склепова дівчина. — Ось, тут глиняна лялька, коштує 15 сотиків, а за 5 сотиків можеш дістати одно горнятко.

— Прощу дати! — втішився хлопчина. — Сестра сама вшиє для лялі суконку, бо вона вчиться шити.

Хлопчик заплатив, узяв глиняну лялю і горнятко і вийшов веселий зі skleпу. На дорозі забавки навіть не глянув.

І тому, коли прийшла слідуюча ніч, в skleпі було тихо, хоч маком сій. Дорогі забавки мовчали зі встиду, а глиняні ляльки і горнятка зі скромности, бо вони знали, що самохвальба — це погана річ.

З англійського журналіка: »The School Paper«.

Лошатко.

Для лошатка принесла
Оля вязочку сіна,
Та в лошатка від того
Не дуже добра міна.

Каже Бурко: — Олюню,
Ти не знаєш, небого,
Що лошатко не любить
Крім молочка нічого!

Наші пори року.

Що за за розкіш серцю, як поглянеш, брате,
На землицю рідну, красну та широку!
Що за красні строї, величаві шати
Зодягають край наш в кожную пору року!

Як весна надійде, спів птячок озветься
І весняні цвіти підуть гаєм — лугом,
В горах ліс у зелень свіжу прибереться,
В долах хлібороб наш вийде в поле з плугом.

Літом ясне сонце стане над ланами
І тоді пшениця в полі дозріває —
І виходять жінці з гострими серпами,
Щастя й чиста радість в їх серцях витає.

Як настане осінь, тепла і погідна,
В лісі листя жовкне, з поля все збирають,
В вирій відлітає пташечка послідна,
В полі хлопці тужно на сопілці грають.

А в зимі, як ниви вкриються снігами,
Йде на лід дітвора і бере санчата,
На Різдво всі столи гнуться під хлібами,
Колядками дзвонить українська хата.

Юра Шкрумеляк.

На молочній дорозі.

Летун їде з пасажиром
В воздушні простори,
Літак жене в гору птахом,
Лиш гудуть мотори.

Як вже були за хмарами,
Летун враз звільняє...
— Чому їдеш так поволи? —
Пасажир питає.

— А се тому — летун каже, —
Що ми, слава Богу,
Якраз тепер заїхали
В молочну дорогу!

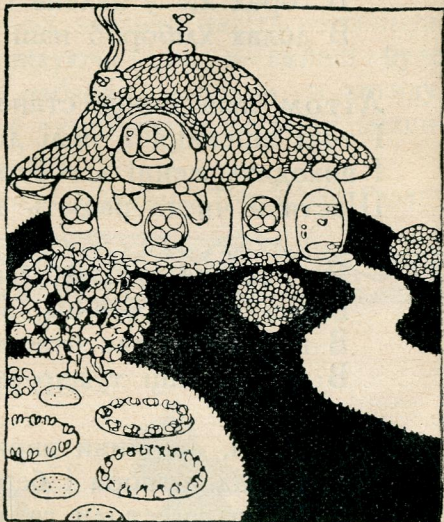
А швидкий рух пропелера
Масло виробляє,
І се масло, товаришу,
Літак зупиняє!

Мих. Кумка.

Хлопчик-покотильчик.

Був раз маленький хлопчик, дуже кругленький і товстенький. Його мама була також така кругленька й товстенька. Самособою жили в кругленькій хатинці. Ця кругленька, низенька хатинка мала малесенькі круглі віконця і малі круглі двері, малий круглий комин і маленький, кругленький ганочок.

В середині був малий круглий стіл, маленькі круглі крісла. Біля кожного крісла стояв малесенький округлий стільчик, бо і цей малесенький товстенький хлопчик, його мама і батько мали такі короткі ноги, що не досягали навіть до землі, коли сиділи на кріслах. В малій округлій кухні була мала округла ватра і маленькі круглесенькі горняточка і бляхи, в яких мати пекла кругленькі бублики. В кругленькому огородці росла маленька, кругленька яблінка, а на ній червоненькі, кругленькі яблочка.

Одного дня цей хлопчик мав занести своїй кругленькій тітці кругленький завиванець і кілька яблочок. Поклав їх у маленький кругленький кошичок, закликав свого маленького, кругленького песика й пустився з ним у дорогу. Не зробили вони ще половини дороги — а кого здибали вони, як не великого гусака.

— Куди йдеш маленький, товстенький хлопчику? — спитав гусак.

— До моєї кругленької тітки! — відповів хлопчик.

— А що там маєш у цьому кругленькому кошику?

— Яблочка і бублики для моєї кругленької тітки! — відповів хлопець.

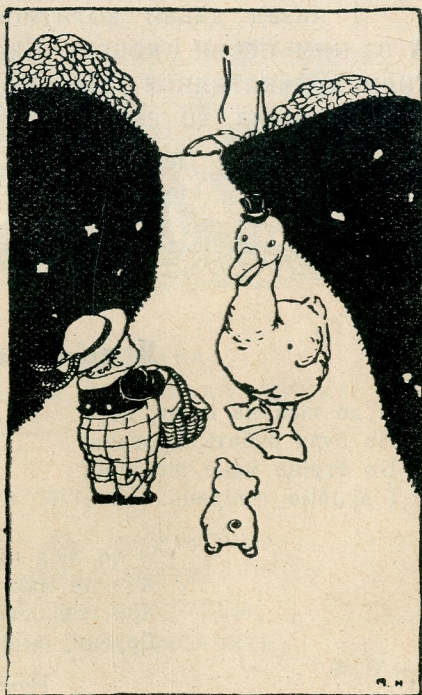

лину. І котився, і котився з гори на долину, і песик котився зараз за хлопчиком, і кошичок давай котитися зараз за песиком, і кругленький завиванець котився зараз за кошиком, а за ним котилися кругленькі яблочка. Гусак то біг то летів, то летів то біг, але не міг навіть наздогонити самого останнього яблочка.

Скотився маленький, кругленький хлопчик з цього горбка на другий, а за ним песик і кошик, і завиванець, і яблука. Котилися й котилися. Потім

— Я люблю яблочка і бублички — сказав гусак, — тому це все мусиш дати мені!

— О, ні! — сказав кругленький хлопчик і давай утікати. Та не міг бігти скоро, бо його кругленькі ніжки були такі коротенькі. Його песик не міг бігти скоро, бо і його маленькі, кругленькі ніжки були такі коротенькі. А гусак був такий великий! Він вирвав кошик хлопчкови з руки і перевернув його горі дном. Хлопець і кошик упали на песика і перекинули його також. Хлопчик почав котитися на до-

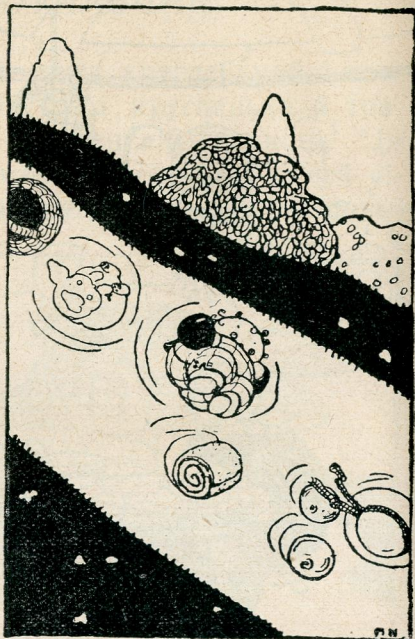

гоп! — підскаочив маленький, кругленький хлопчик, за ним песик і кошик, і завиванець, і яблочка. І де вони всі були гадаєте? Біля передньої фіртки хатини кругленької тітки!

І встав кругленький хлопчик, устав маленький, кругленький песик, а кошик, завиванець і яблука так і стояли тихо-тихесенько на місці. Підняв їх хлопець і поклав до кошика, бо вони були такі добрі, як і передше. Хлопчик дав їх своїй кругленькій тітці, а вона дала йому і песикови по кругленькому, червоному цукоркови.

— Я вже більше не хочу ходити, — каже хлопчик, — так котитися багато гарніше!

І назад давай котитися! А за ним песик і кошик. І котилися й котилися аж закотилися назад до своєї маленької кругленької хатинки.

Переклав з англійської мови: *Михайло Лотоцький*

Я до ліса не поїду.

Я до ліса не поїду,
Не буду рубать дровець,
Бо стріне мене лісничий
І відійме топірець.

Топірець мій є зі сталі,
А зі срібла деревце,
Як стріне мене лісничий,
Він мені це відбере!

Я до ліса не поїду,
Хоч не маю вже дровець,
Хай собі до ліса їде
Другий, смілий молодець!

З чеського.

Два подорожні.

Йшов подорожний раз через село
Й на вулиці напали пси його.
Та він спокійно далі йшов собі —
І враз замовкли пси, немов німі.

Аж ось іде і другий мандрівник.
Пси знову брешуть, він підносить крик,
Паде у гнів, бе буком довкруги —
І покусали його люті пси!

З тої пригоди гарна всім наука:
Як пес забреше, не хапай за бука!

Правда про сварку.

На кожде слово ще два протислова,
Ох, я не хочу тої штуки знати!
Там сварка є, де йде по мові мова,
А згода там, де вміє хтось мовчати.

Ф. Гіль-

Мандрівка «Світика» до Женеви.

Ті, що ходять до школи, чули певно на годині географії, що Женева — це місто в Швейцарії. Де лежить цей край і це місто — то пошукайте собі на мапі Європи.

В часі сьогорічних вакацій відбувся у тому місті великий зїзд учених людей (такий зїзд називається конгрес) з цілого світа. На тім конгресі обдумували ті учені нові способи ведення науки в школі; радили над тим, щоби дітвора з цілого світа могла зі собою вдержувати постійні звязки при помочі переписки, а також уладжено з нагоди цього конгресу велику виставу дитячих книжок і журналів та покази всяких діточих робіт, головно рисунків

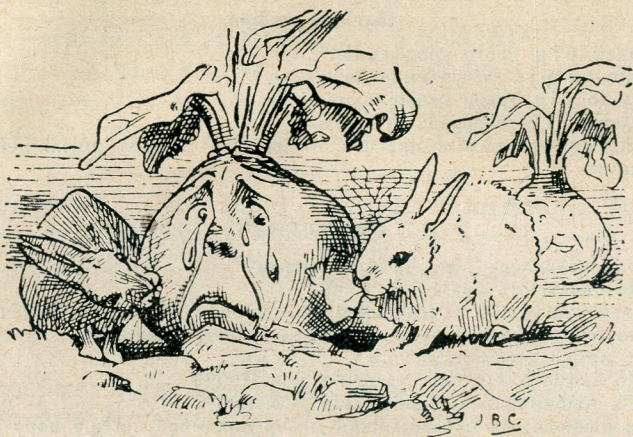
На сю отже виставу вибрався зі Львова також і Ваш приятель «Світик», щоби там показати себе перед широким світом. Його прийняли там досить радо і прихильно таї дали приміщення у двох відділах — на виставі книжок і на виставі дитячих робіт.

Із цього другого відділу маєте тут навіть фотографічну знимку. На ній видно з лівої сторони покази рисунків і малюнків, які виконали українські діти з різних шкіл, а з правого боку — бачите книжечки «Світика» (головно ті з барвними малюнками), призначені для дітей, що ще не ходять до школи. Є там також і річники «Світика» та його сестрички «Молодої України». До влаштування цієї вистави причинився головно п. Евген Бачинський, наш земляк, що проживає постійно в Женеві. Його портрет маєте також на знімці.

Ця подорож «Світика» на виставу до Женеви, має велике значіння для нашого культурного життя — бо всі, що були на тій виставі, олядали всі видання (книжечки й газетку) «Світа Ди-

тини» і в той спосіб пізнали українську літературу для дітей, а тим самим знають уже дуже багато про Вас, любі читачі й читачки!

Дві ріпки.

Під гаєм в чистім полі
Росли раз ріпки дві,
Росли собі на волі
І тішились обі.

Аж раз із того гаю
Два зайчики прийшли,
І першу ріпку з краю
Хруп! хруп! ті гризуни!

Один і другий скаче
Й гризе: хруп-хруп, хап-хап!
А бідна ріпка плаче,
А сльози лиш кап-кап!

Що-ж робить ріпка друга?
Сміється там собі!
— Не смійся, ріпко, з друга,
Бо так буде й тобі!

Ю.

Загадки.

Загадка фігуральна.

(Уложила Олена Полянська).

1.	⊗	⊗	⊗	1. Прилад до ловлі риб.
2.	⊗	⊗	⊗	2. Гра в карти.
3.	⊗	⊗	⊗	3. Має кравець і швець.
4.	⊗	⊗	⊗	4. Царське сідалище.
5.	⊗	⊗	⊗	5. Потіха родичів.

Випишіть в тім прямокутнику 5 слів так, щоби букви на місци хрестиків, читані (з ліва) з гори в низ, (а з права) з низу в гору — дали назву чогось вам добре знаного.

Магічна цифра.

1. Подай рік свого уродження?
 2. Напиши рік вступлення до школи?
 3. Кілько літ маєш тепер (округло)?
 4. Кілько літ учащаєш до школи?
- Додай ті цифри разом! Яке число одержиш? Зробіть опісля цей дослід з товаришами(ками).

Чи знаєш:

1. Коли появилось 1-ше число „Світика“?
2. Що означають букви: П. К. О.?
3. Кілько зірок є на американськiм прапорі і що вони означають?
4. Хто був першим основником і редактором „Дзвінка“?
5. Де помер гетьман Мазепа?
6. Що важного для нас сталося в році 1569?
7. Всіх головніших співробітників „Світика“?
8. Як називається найславніший маляр-українець під цю пору і де він проживає?
9. В котрім році зруйновано Запорожську Січ?
10. За що сказано Тараса Шевченка на заслання?

Загадочні візитівки.

(Уложила Олена Полянська).

Др. Е. Корта

Ол. Нестини

Хто є ті оба добродії?

ЧИ МАЄШ уже всі книжечки „Світика“ в своїй бібліотечці? Сли ні — то попроси Татуса або Мамцю, щоби Тобі їх як найскорше спровадили!

Н О В Е В И Д А В Н И Ц Т В О .

ЗАПРОСИНИ ДО ПЕРЕДПЛАТИ.

Від січня 1930 року зачне видавати
НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА у ЛЬВОВІ

ПОПУЛЯРНУ БІБЛІОТЕКУ

яка буде виходити періодично раз у місяць, окремими книжечками в об'ємі 4—8 арк. друку, формату 16-ки, популярно-научного змісту.

Першим випуском цієї БІБЛІОТЕКИ за січень 1930. буде книжечка проф. ДМИТРА ДОРОШЕНКА п. з.

„П О Р І Д Н О М У К Р А Ю“

мальовничий опис подорожі по Україні з численними образками.

Другим випуском — за лютий — буде книжечка В. Лункевича в перекл. В. Фотинюка п. з. „ЖИТТЯ МУРАВЛІВ“
(з великою кількістю образків.

Третім випуском — за март — буде книжечка Анатолія Котовича п. з. „МИКОЛА ГОГОЛЬ“ — популярна монографія про цього великого письменника.

Дальші книжечки будуть з області: історії, географії, всяких ви-находів, техніки, геології, ботаніки, астрономії та різних описів.

МЕТОЮ цього нового видавництва є: **поширення позиточних та потрібних для життя відомостей** з різних ділянок **знання** серед широких кругів нашої суспільности — голов-но по селах. Отже ці книжечки мають стати інтересною та пожа-даною лектурою для **селян і робітників**, а також для шкільної мо-лоді. Кождий **народний учитель, священик, кооператор** — буде міг при до-помозі цих книжечок вести з великим успіхом куль-турно-освітню працю серед широких мас.

Всі книжечки будуть **обильно ілюстровані**, що в великій мірі причиниться до їх **популярности**, бо при допомозі образків краще утривається в пам'яті читача прочитаний зміст.

Отсим отвираємо **субскрипцію** на **передплату** „Популярної Бібліотеки“ і просимо о масове надсилання передплат, після по-даних нище умов:

Цілорічна передплата — на 12 книжечок — 15 зл.

Піврічна » — » 6 » 8 »

Квартальна » — » 3 » 4 »

Для цілої заграниці 2 долари річно.

Пересічна ціна книжки в ПЕРЕДПЛАТІ виносить 1'25 зл.

КНИГАРСЬКА ціна поодиноких випусків „ПОПУЛЯРНОЇ БІБЛІОТЕКИ“ буде в дріб-ній продажі по книгарнях о 50—100% вища. Отже через ПЕРЕДПЛАТУ матиме кождий значно **ДЕШЕВШЕ** кожду книжку, чим купуючи її поодинокю в книгарни. Передплату і оголошення посилати переказами або чеками ПКО. на **число кон-та: 151.285**, з допискою: на „Популярну Бібліотеку“ на таку адресу:

Накладня Михайла Таранька, Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

КОЖДИЙ, хто любить свої діти і бажає справити їм велику радість, нехай запенумерує для них гарно ілюстрований журналик п. з.

„СВІТ ДИТИНИ“

який розпочинає в тім місяці 11-й рік свого існування. Цей журналик виходить у Львові, раз на місяць в розмірі 32 сторін друку, під редакцією

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, народнього учителя.

На зміст „Світа Дитини“ складаються: байки, казки, легенди, сміховинки, забави, іграшки та всякі загадки.

Велике число образків прикрашує зміст кожного числа. — В році 1930 буде в кожному числі **безплатний повістевий додаток!**

Всі Заряди шкіл, Читальні і Кооперативи в цілім краю, повинні безумовно передплачувати цей одинокий у нас дитячий орган, щоби в той спосіб допомогти Видавництву до побільшення обему і змісту сього журналика та до загального його поширення.

Умови передплати на р. 1930:

Квартально 3 зл.

Піврічно 6 зл.

Річно 12 зл.

Для заграниці цілорічна передплата 1½ доляра.

Для Чехо-Словаччини цілорічна передпл. 50 кор.

Річники „Світа Дитини“ в прегарній містецькій оправі — це найкращі дарунки для дітей до літ 12.

Ціни річників оправлених такі:

„СВІТ ДИТИНИ“

з 1924 — 5 зл.

з 1925 — 12 „

з 1926 — 10 „

з 1927 — 14 „

з 1928 — 14 „

„МОЛОДА УКРАЇНА“

з 1923 — 15 зол.

з 1924 — 15 „

з 1925 — 18 „

з 1926 — 10 „

з 1925—6 (разом) 25 зл.

Річники „Молодої України“ — це не тільки практичні дарунки для молоді до літ 18, але також прегарні настольні книги для кожного українського сальону, для кожної української хати.

Хто посилає гроші з гори — не платить коштів пересилки.

Замовлення слати на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА

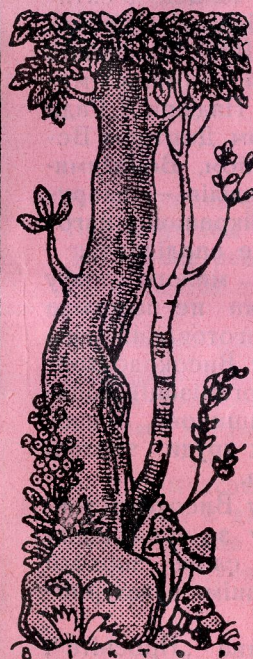
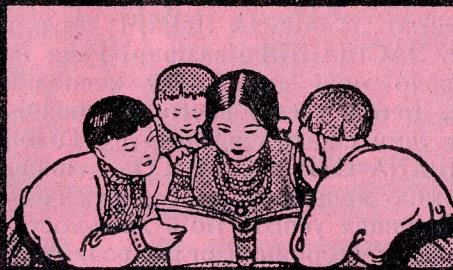
Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 12.

ГРУДЕНЬ

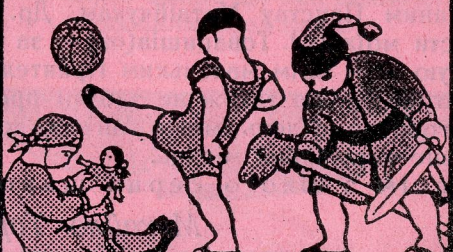
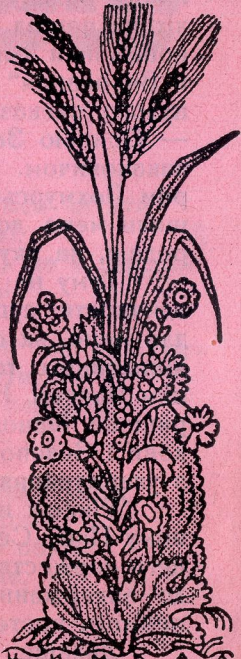
РІК 1929.

ЗМІСТ:

1. Грудень	353
2. Наука ощадности	354
3. Сильний чоловічок	357
4. Про московське царство	359
5. Катруся	363
6. Мати й доня	364
7. Сонце, Мороз і Вітер	365
8. Данкова няня	366
9. Він ще не скінчив	368
10. Як дурний Петрусь господарів	369
11. Паде сніжок	371
12. Золотий кіт	372
13. Гордій	373
14. Дитячі згадки про минуле	374
15. На годині граматики	376
16. „Президент“ з Літині	377
17. Зима наступає	378
18. Розвязки загадок	379

Ціна 1 зол.

ПОДЯКА.

З нагоди 10-тиліття існування й діяльності мого видавництва — заініціювала Станова Організація українського народного учительства: Товариство „ВЗАЇМНА ПОМІЧ“ — в дні 1-го падолиста ц. р. СВЯТОЧНЕ ЗАСІДАННЯ Надзірної Ради і Освітньої Комісії, на якому зготовано мені дуже милу несподіванку. Товариство „Взаїмна Поміч“, іменем загалу всего зорганізованого народного учительства — устами свого довголітнього Голови, Високодостойного Товариша ІВАНА СТРОНСЬКОГО — зложило мені признання за дотеперішню мою працю на полі дитячої літератури й побажало як найкращих успіхів моїй діяльності на будуче.

Обширний та всесторонній огляд розвитку мого видавництва і його впливу на виховання молодого покоління за цей десятилітний період діяльності — зясував на цьому засіданні Високоповажаний Товариш ІВАН ЮЩИШИН, редактор „Шляху Навчання й Виховання“ і Голова Освітньої Комісії. Привіти й спомини з минулого, висказані мені Високодостойними Членами Надзірної Ради — Осипою Заклинською, Яковом Мацюком, послом Дмитром Великановичом. Андрійом Зеленим, Михайлом Зубрейом, Володимиром Похмурським та кількома Делегатами Окр. Відділів — зворушили мене до глибини серця і були для мене найкращою нагородою, на яку зовсім не заслужив і якої ніколи не сподівався.

Тому на тім місці почуваюся до сповнення милого довгу вдячності супроти СТАНОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, яка не пожаліла для мене, як свого члена, ні труду, ні коштів для зготовання цього ювілейного торжества в мою честь і складаю всім Високодостойним Членам Надзірної Ради, а зокрема Голові Організації Товаришови Іванови Стронському і Товаришам: Ющишинови, Машюкови і Зеленому слова сердешної подяки за їх труди зв'язані з улаштуванням цього пропам'ятного для мене свята.

Рівнож на сьому місці складаю щирю подяку Високодостойному Пану Сенаторови Михайлови Галущинському за звеличання цього торжества Своєю привагністю та за бадьорі слова заохоти до видержання як найдовше на моїм дотеперішнім культурно-освітнім постерунку.

Дальше дякую Хвальній Президії Товариства „Просвіта“, П. Т. Редакціям „Діла“, „Свободи“, „Неділі“ і „Народної Справи“ — Високоповажаним Панству Матвійчукам, Др. Ол. Тисовському і великій кількості моїх ВП. Товаришів(ок) — за надіслані привіти.

Вкінці дякую всім моїм маленьким Приятелям і Приятелькам — читачам „Світика“ — що також не забули про мене й численними листками, головню в день мого Ангела, довершили цей пам'ятковий для мене ювілейний місяць.

Ще раз всім з цілого серця щиро дякую!

Михайло Таранько

народний учитель, редактор „Світа Дитини“.

СВІТ ДИТИНИ

Грудень.

Холод крила розгортає
Над широким світом,
Тихе поле ревно тужить
За минулим літом.

Тихе поле побіліло,
Вкрилося снігами,
Снить про літо і про весну
Довгими ночами.

Миж тимчасом, любі діти,
Хлопчики й дівчата,
Будем пильно вчитись в школі,
Знання добувати.

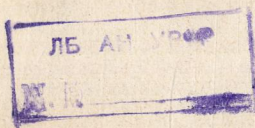
В дома пильно мем читати
Книжечки цікаві,
І наш »Світик«, що є першим
У діточій справі.

Та щоб точно міг наш »Світик«
До нас приходити,
Треба в грудні передплату
Нову заплатити.

Бо надходить зима люта,
А »Світик« змерзає,
Ні козушка, ні обуви,
Ні шапки не має.

Як подбаєм про наш »Світик«,
То з чистим сумлінням
Ждім весни, що нам всміхнеться
Соняшним промінням!

Ю. Ігорків.

НАУКА ОЩАДНОСТИ.

Чимало наслухалася Маруся в школі про конечність ощадності. З тяжким серденьком вернулася домів. Всі діти будуть від нині щадити; так пообіцялись вони пані вчительці. Кожний зайвий сотик зложать в шкільній касі, а з сотиків призбираються сотки, а там і тисячі.

Ось приміром шкільна дівтора в селі Лапшині коло Бережан, ідучи за покликом свого учителя Миколи Божи-ковського, перестала за отримані від батьків гроші купувати солодоші, чи які марниці, але зрозумівши вартість гроша, несла всі сотики до шкільної каси. Протягом 1½ року з тих дрібних сотиків зросла поважна квота 1798·92 зл!..

А в одній з дільниць чеської столиці Праги мають шкільні діти аж 25,375.000 корон ощадностей...

Палає мала головка Марійки від тих цифр. Дівчатко горячо бажалоб і собі стати в рядах малих вкладчиків. Так щож? Звідки їй гроші взяти? Ні батька, ні ненечки не має. Від нікого не дістає гроша на ласощі. Сиротою проживає в тітки Мотрі, яка пранням зарабляє на хліб та заплату комірною в темних сутеринах.

Зажурилось дівчатко, аж слізми зайшли ясні сині оченята.

Смеркалося. Пора палити на вечеру. Се звичайна робота Марусі.

Тітка, вернувши з роботи, застає все готову вже вечеру. Невибаглива вона та вечера. Бульба та рідка каша. Маруся сама з нею справляється. Обтерла кулачком очі і взялась розкладати вогонь. Роздразнено світить одну сірничку за другою. Протяг з під кухні гасить огники, купка збавлених сірничок зростає. Вже лиш дві остались у коробочці. Се заставляє Марусю до уважливости в підпалюванню в печі. За хвилю запалахкотів огонь.

Але вечера припізналась. Повернувши з роботи — тітка здивовано гляділа на заплакане Марусине личко і купку зіпсутих сірничків коло печі.

Росказує Маруся про причину своїх сліз. Жалується,

що всі товаришки-школярки будуть щадити, а вона не матиме до сего спромоги.

Погладила тітка русяву головку Марусі тай показала їй купку спалених на дармо сірничків.

— А чиж се не марнотравство? Чиж се не було для тебе нагодою до ощадности? Счисли, дитинко, ті спалені сірнички!

І Маруся зраховує їх 15.

— Тепер подумай — продовжує тітка — не 15, а 1 дармо спалений сірник що дня в кожній хаті, а обчисли кілька то лише в нашій містечку марнується гроша в той спосіб?

Маруся знала, що в її родинному місті живе 1236 родин. Отже і вчислила скоренько:

— Якщо 1236 родин змарнує щоденно по сірничкови, отже 1236 сірників або $20\frac{1}{2}$ коробки. Одна коробка коштує 10 сотиків. Значить марнується щодень 205 сот., місячно 61·50 зол., а річно аж 738 зол.!

Аж ахнула Маруся від того обчислення.

— А кілька гроша марнується в той спосіб у 2 міліонів українських родин в цілому краю? — питає тітка дальше. — А чи лише сірнички марнуються? Ану придивися, Марусю, сама собі тай зміркуй чи ти ще чого не марнуєш? Щадити — се зничить не лише складати гроші на ощадність. Але кожний хто вважає, щоби без потреби ніщо не марнувалося, сей щадить. Бо ощадність се чеснота, яку протиставили марнотравности.

Щирі слова тітки потішили Марусю. Дівчинка зрозуміла, що й вона, як лише схоче, може не одно ощадити.

Її обсохлі зі сліз оченята заглянули під постіль. Там стояли Марусині святочні черевики, нечищені, оболочені ще від неділі.

Без пояснень тітки зрозуміло дівчатко, що се теж марнотравство і Маруся постановила від тепер щадити на кожному кроці.

Не лише сірничок при розпалюванні не буде марнувати, але і обув і одіння від нині щадитиме.

З тими думками сягнула по свою торбинку з книж-

ками. І ось витерті книжки, пошарпані і бездумно помазані зшитки, зломаний оловець і ручка без пера, заговорили до неї теж про ощадність.

Задивувалась Маруся їх мові, але за хвилю вже книжка була загорнена в папір, щоб окладинки не нищились, зшитки зрівнані, а добре ще зовсім перо, яке опинилось було вже під лавкою, вернуло знов у ручку, щоб послужити ще якийсь час.

Без тітчиної принуки вичистила Маруся свої святочні черевики, старанно замкнувши опісля коробку з пастою.

При миттю рук запримітила, що мило без потреби нищиться, плаваючи цілий час миття в воді, тож виняла його сейчас — йдучи за кличем ощадности.

Вертаючи слідуючої днини в школу, старанно оминала болото, щоб не марнувати обуви. А вечером з великою приємністю при уважливості не лиш розпалила в печі, але і лампу засвітила одним і тим самим сірничком.

Коли тітка по тижневі побачила, що куплена коробка сірників іще не зужита, хоть передше треба було купити на тиждень дві, а то й три коробки, Маруся несподівано дістала 10 сот. на першу вкладку ощадности в шкільній касі. І так було що тижня. А що перо і оловець теж довше служили Марусі тепер ніж колись, тітка, зауваживши сю ощадність школярки, давала їй зі свого заробітку від часу до часу ще по кілька сотиків.

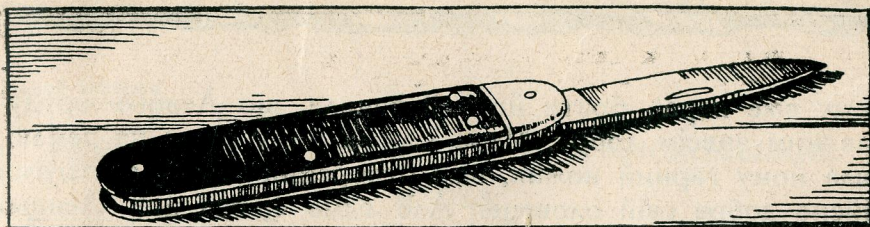
З радістю складала Маруся до щадниці кожду отриману квоту, яка набирала для неї тимбільшої вартости, що ті гроші не були ніким даровані, але дійсно дівчатко їх заощаджувало своєю дбайливістю.

Минув шкільний піврік. Марусина вкладка виносила квоту 3.50 зл. З гордістю підняла дівчинка з вкладки 3 зл. на закупно нової книжки і зшитків, потрібних на другий піврік.

Така рада, що тітці не морочить голови. А до ощадности Маруся так вже звикла, що аж дивно їй згадати сю колишню купку без потреби випалених сірничків.

Іванна. Блажкевич.

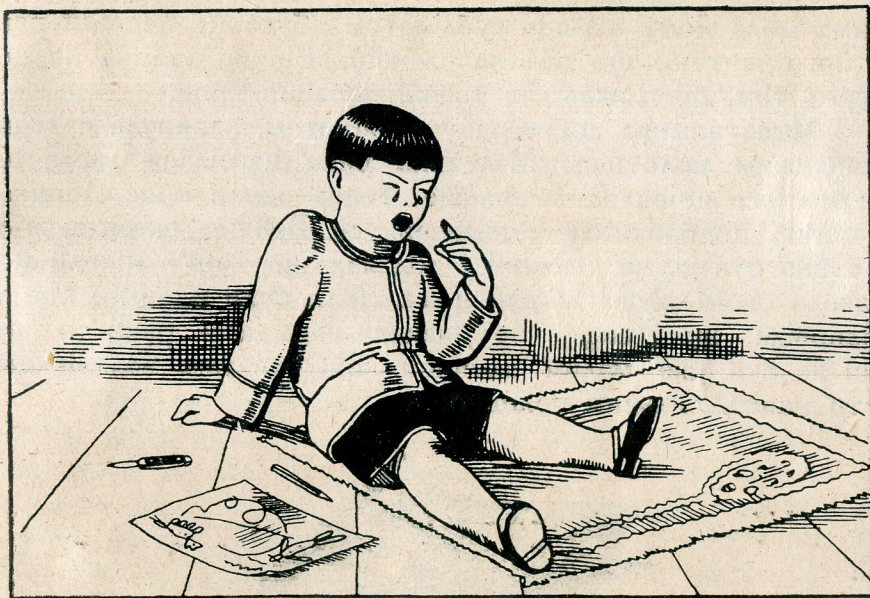

Сильний чоловічок.

Важною подією в життю Левця було те, коли він міг сказати перший раз, що він є сильним чоловічком.

Зовсім природна річ, що Левцьо не був такий сильний, як Геракль і колиб був побачив, що два вужі йдуть

проти нього, не міг би був їх задушити, як це зробив Геракль, але був би втік.

Отже цього дня зробив Левцьо гарну річ. Він пішов разом із мамою до бабуні на сніданок, а по сніданку захотілося йому писати. Мама дала йому незаструганий оловець, бо Левцьо мав ту звичку, що тиснув дуже сильно при писанню! Мама дала йому ніжик. Вона дозволяла

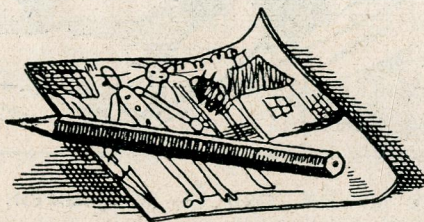
йому вже не раз брати його й бачила, що Левцьо орудував ним зовсім добре. Мама казала йому сісти на землю, дала йому гарний ніжик, вже отворений і Левцьо стругав дійсно добре свій оловець. Але саме цього дня Левцьо врізав собі палець. Рана була дуже мала і її майже не було видно, але капля крові показалася зараз на пальчику і як звичайно, коли Левцьо побачив кров, починав плакати.

Починав навіть кілька разів хлипати, але мама сказала йому:

— Слухай, Левцю, побачимо нині, чи ти сильний чоловічок. Коли зачнеш плакати, бабуня перелякається, а коли ти будеш сидіти спокійно, вона зовсім не налякається.

Левцьо замовк зараз і не плакав навіть тоді, коли мама мила йому палець субліматом (було це перший раз в його життю, що він не плакав). Він не вважав на це перед тим, бо плакав, як тільки побачив кров.

Мама вимила добре рану субліматом, завинула палець тоненьким полотном. Маленька рана загоїлася зараз-же і кров уже не виходила більше. Тепер пішли обоє, Левцьо й мама, до бабуні й оповіли їй усе. Бабуня сказала, що Левцьо був дуже чемний і додала, що вона ніколи не давала своїм дітям до рук ножа, коли були малими. Мама відповіла, що Левцьо не плакав наслідком рани та що він не був уже малим хлопцем. Він був уже чоловічком і то навіть сильним чоловічком.

„ТИХЕ СЛОВО“ — збірка прегарних українських казок Івана Липи — це **наймиліший дарунок** для дітей на **Я Л И Н К У!**

Про московське царство і московський нарід.

(1100—1613).

В попередних числах „Світика“ ми оповідали про вимертя українських князів-Романовичів та про перехід укр. земель під владу Литви й Польщі. Сталося це при кінці XVI століття і тоді цілий український нарід знайшовся в дуже важкім положенню, в якому ще не був ніколи перед тим.

Та поки скажемо, що було далі на Україні, треба нам на якийсь часок глянути на північ, що там діялося в той час, коли падала українська держава. Ми вже писали давніше, що вже при кінці одинайцятого століття почав упадати Київ і значіння київських князів ослабло. Головні причини тому були: незгода князів між собою і напади різних диких орд, які власне через ту незгоду між князями могли безкарно нищити Україну. Та рівночасно, як місто Київ і київська держава почали упадати, стали розвиватися дві інші держави, що мали за володарів князів з того самого українського роду Руриковичів. Одна держава, то була галицько-волинська, а друга на півночі — московська.

Галицько-волинська українська держава впала в році 1340 через вимертя князівського роду і завойовання західними сусідами. За те північна держава, пізніше звана московською, встигла перетривати далше і розросталася щораз більше. Ми писали, що вже Юрій Довгорукий, син Володимира Мономаха, а правнук Ярослава Мудрого, осів на півночі в суздальському князівстві і почав відчуватися від свого роду і народу, а його син Андрій, званий „Боголюбський“ (бо жив постійно в селі Боголюбові), назвав себе великим князем, не міг стерпіти зверхности Києва і в р. 1169 зруйнував Київ так, що навіть ікони з церков вивіз до своєї столиці, Володимира над Клязмою.

Наслідники Андрія Боголюбського почали далі зміцнювати своє пановання на півночі і поширювали свою

державу, яку від нової столиці Москви, що її побудували недалеко Володимира і Суздаля, почали звати московською.

Над яким-же народом панували ті князі?

Там на півночі жили з давен-давна різні фінські і чудські племена, зовсім неподібні до славянських. Та вже в 10 і 11-тім віці почали туди напливати й люди з українських племен північно-східної України. Вони почали втікати туди перед нападами степових орд, які часто заходили аж до Києва. А осівши на півночі, уже не вертали, бо хотяй і земля там була гірша і край не такий гарний, то за те було спокійніше жити. Пізніше найшло туди ще й багато татар і всі ті роди людей помішалися з собою і за яку сотню літ витворився там новий нарід, званий московським, або російським, а також великоруським. Він є споріднений мовою з українським народом, бо та мова витворилася з української з деякою домішкою фінських говорів, а сталося це тому, що з тих усіх народів українці були найвищі культурою і тому так московська мова, як і деякі звичі і все, що в них славянське, є українського походження.

Друга філя українського припливу на північ поплила в 15 і 16 століття. Тоді то, коли за українські землі стали битися західні сусіди, не було кому обороняти східних українських земель перед дикими ордами, головно перед турками й татарами, які тоді обернули східну й північно-східну Україну в руїну і в пустку. Люди лишали все і втікали на північ у московське князівство і там віддавалися під владу московських князів, щоби тільки жити. Так збільшалося населення московської держави, а пустіла Україна. І так творився на півночі московський нарід, який є — як бачимо з того — молодший від українського на яких 500 літ або й більше, не є нам рідний, але чужий, хоча має в собі багато української крові. Тому смішно говорять москалі, що ми й вони то одно, а ще дивніше, коли кажуть, що українці повинні прийняти і московську мову і все, як своє рідне. Скорше мали би москалі прийняти нашу мову, бо наша мова українська є старша на сотки літ і з неї витворилася московська. Впрочім і самі розумніші учені московської Академії Наук

в Петербурзі, ще перед війною, явно признали, що українська мова є зовсім самостійна і окрема мова, а не є жадним говором, так як український нарід є зовсім окремим народом, а не ніяким московським племенем.

Якже зростала та московська держава. Треба знати, що рівночасно, як татари зайняли всю Україну і примусили князів їздити до хана на поклін та платити данину, так само в р. 1240 зайняли й московські землі і московські князі мусіли їм піддатися. Та що московські землі не мали інших ворогів, крім татар, то вони платили їм дань, а тимчасом зміцнювали себе в державі і готовилися до того, щоби колись скинути татарське ярмо. Вони навіть здобували щораз більше землі і прилучували до Московщини, кажучи татарському ханови, що ніби то вони хотять із тих земель збирати дань і давати ханови. А сила їх зростала ще й тому, що над усіми московськими землями дуже скоро запанував один князь, що мав власть життя і смерти. Не було ніяких уділів, ні віч, ні дорадників, був лише князь, а всі мусіли його слухати: чи простий селянин, чи боярин. Не диво, що при таких послузі москалі потрапили розростися і небаром скинули з себе татарське ярмо. І тоді, коли Україну розмежували різні сусіди, на півночі зросла велика і Москва, що й собі почала чигати на Україну, уважаючи цей край і нарід несправедливо за свою власність.

Найважливіші московські володарі від часів Андрія Боголюбського (12 століття) аж до кінця 16 століття були:

Александр Невський (правнук Юрія Довгорукого) побив над рікою Невою шведів 1240 р., які хотіли зайняти новгородські землі.

Іван I Калита, внук Александра „Невського“. Він почав „збирати“ землі і всякими способами прилучувати їх до Московщини. Зробив місто Москву (над річкою тої самої назви) правдивою столицею, бо досі столицею тих земель був Володимир над Клязмою. Перепровадив до Москви і митрополита православної церкви.

Дмитро „Донський“, внук Івана Калити, зібрав військо проти татар і розбив їх на „Куликовім полі“ недалеко Дону (1380 року).

Іван III, правнук Дмитра „Донського“, скористав з незгоди між татарами і проголосив Московщину свобідною державою 1480 року. Він здобув місто Новгород Великий, що ще до того часу управлялося свобідно вічем, неначе республіка.

Іван IV Грізний, внук Івана III, став називати себе вже царем, а цілу державу царством. Він здобув Казань і решту північних московських земель, а також прилучив уже велику частину азійського краю за Уралем, званого Сибір. По смерті Івана Грізного, званого так тому, що страшно карав непослушних боярів тай вигубив багато невинних, настав великий безлад. Іван Грізний лишив двох синів, але оба вони скоро гинуть трагічно, а навіть була чутка, що молодшого сина, Дмитрія, убили бояри. На тих синах Івана Грізного вигасає рід московських князів з роду Руриковичів (аж в 250 літ пізніше, як у Галичині).

Тепер панує коротко боярин Борис Годунов а потім Василь Шуйський. Опісля на короткий час добивається царського престолу Дмитро Самозванець, що видає себе за вбитого сина Івана Грізного. По кільканайцяти роках безладу вибирають царем Михайла Романова, що був потомком родини жінки Івана Грізного, цариці Анастазії Романової і від тоді починає панувати в Росії династія Романових. Сталося це в році 1613, саме тоді, коли на Україні вже прийшла до сили Запорожська Січ і українські козаки, що зводять кроваві порахунки з турками й татарами, ведуть війни з Польщею і Московщиною, щоби полекшити долю рідного народу.

Московська династія Романових володіла Росією 304 літ т. є. від 1613 до 1917 року, коли то вибухла в Росії велика революція, яка посліднього московського царя, Миколу II — скинула з престолу й покарала жорстокою смертю. Про це розкажемо другим разом.

Катруся.

Катруся мала лиш півтора року, як її мамочку перенесли на третє село, на учительську посаду. Не могла мамочка взяти зі собою Катрусі й других діточок, бо не було поміщення. Сама мусіла спати в клясі. Тому лишилася Катруся з татом і тетою Генею. Сумно було і скучно. Мамочка приходила лиш домів на неділю і свята. О, тоді була велика втіха! Найбільше тішилася Труся. Кожному, хто лиш увійшов у хату вона хвалилася:

— Маю маму, маю!

Добре було в літі. Але прийшла зима, снігу нападало так багато, що маленької Трусі не булоб видно з нього. Не могла мамочка так часто приходити до дому. Сидить Труся з тетою, дивиться у віконце на тую доріжку, що нею нераз мама йшла... Лялі поснули, забава якось не йде... Щоби діточок потішити, каже тета:

— Зараз зробимо гостину воробчикам!

Ромчик, Славця й Оріся вибігли з хати, взяли мітлу, змели сніг зі столика під яблінкою, напроти вікна. Насипали збіжа, дрібочок з хліба й скік до хати, бо зимно. Дивляться через вікно. Злетіло багато воробчиків, звиваються жваво коло тієї гостини, тішаються діточки. Аж Труся кликнула:

— Вобчики босенькі! Геню, сий цьобіньки вобцикам... Я дам пціськи свої... Ти сила ляліні!

— Добре, Трусю, але ти мусиш мені помагати, бо воробчиків є дуже багато!

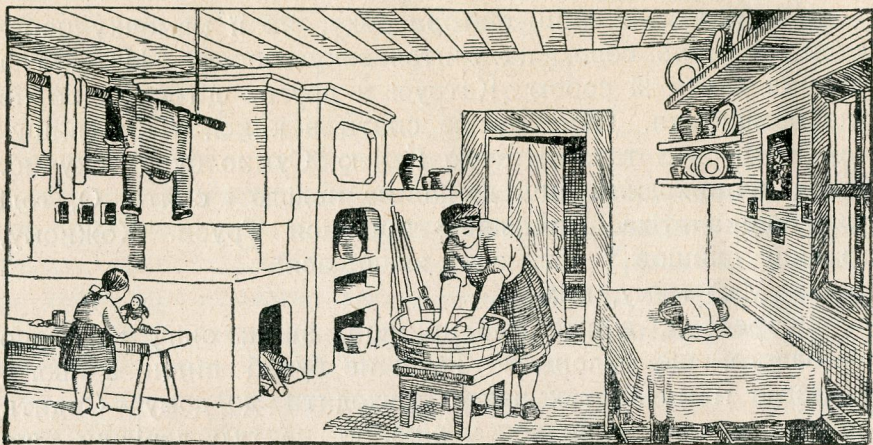
Задумалася Труся... Шити, то треба брати голку. Вона вже пробувала шити, тай тоді була в пальчик „буба“. А воробчики по гостині щебечуть весело на яблінці й не знають, що там у хаті маленька Труся журиться „цьобіньками“ для них.

П. Жилава.

РІЧНИКИ »СВІТА ДИТИНИ«

з попередніх літ — це прегарні дарунки
для дітей від св. Миколая! Подумайте над тим
— БАТЬКИ Й МАМИ!

Мати й доня.

Там на дворі сніг біліє,
Сонце світить, та не гріє,
І встає вже заметіль,
Що мете снігами з піль.

Але в хаті піч тепленька,
А до того добра ненька —
Тож Марусенька мала
І не знає, що зима.

Люба мати не дармує,
Все щось робить, все працює,
І на донечку глядить,
Що всю хату веселить.

Що пита про всякі речі,
То сама про щось щебече
Голосочком, мов дзвінок,
То шукає забавок.

Ось, пере білизну ненька,
Щоб сорочечка біленька
Для Марусеньки була,
Щоб у гості десь пішла.

Не дармує і Маруся —
В неї є мала лялюся,
Що не сходить їй із рук,
Коло лялі праці гук.

Треба лялю гарно вбрати,
А потім погодувати,
І носити на руках,
Стільки труду, що аж страх.

А потім заколисати,
Бо вже ляля хоче спати:
— А-а, лялю, а-а а-а,
Спи, лялюсю, спи, мала!

А як ляля засипляє,
То і пісенька втихає, —
Мама з усміхом глядить:
Коло лялі й доня спить!

Ю. Ігоркін.

Сонце, Мороз і Вітер.

(Ба ка).

Йшов собі селянин дорогою і стрів Сонце, Мороз і Вітер. Скинув шапку, вклонився аж до пояса й пішов далі.

А тимчасом Сонце з Морозом посперечались, кому селянин вклонився. Сонце каже: „мені!“, а Мороз запевняє: „Ні, мені!“

Слухав, слухав їх Вітер і каже:

— Чого ви завели спір? Я знаю напевно, що селянин мені вклонився!

Накинулися Сонце з Морозом на свого товариша, а він тільки підсмішкується:

— Чого тут сперечатися? — каже. — Запитайте самого селянина.

Дігнали його й запитали.

— Панови Вітрови! — відповів селянин і пішов далі.

— Ну, почекай ти, я тебе спечу! — кричить Сонце і насилає на селянина свою силу — величезну спеку. Але й Вітер не дурний: зачав віяти, зганяти хмари, — нічого Сонце не може зробити з селянином.

— Ну, то я йому зимном допечу! — каже Мороз і висилає в слід за селянином снігові вюги, сипку метелицю.

Раді би вюги з метелицею накинутися на селянина, та біда, що Вітер-свавільник засів сиднем, з місця їх рушити не хоче.

Покорилося тоді Сонце з Морозом меньшому братови, Вітрови всесильному, а він підсмішкується:

— Не сперечайтесь зі мною — каже, я що схочу, то з вами зроблю!

З російської мови переклав: С. Лакуста.

„ЗАПИСКИ ІВАСЯ-КРІЛИКА“ — вже вийшли!

Ціна 2 зл. 88 барвних образочків.

Це найбільш весела книжечка для дітей!

ДАНКОВА НЯНЯ.

Малий Данцьо мав свою няню. Це була старенька жінка, яка виховала й випестила ще Данкову матір, а тепер виховувала його. Називалася Марія і служила ще в Данкового прадіда і діда, а тепер у його батьків доживала своїх старих літ.

Няня була дуже добра і розумна і виховувала своїх пестунчиків, якби це були її рідні діти. А Данка дуже любила, більше, як усіх. Це було її око в голові. Все розказувала йому красні казочки, видумувала всякі забави, переховувала для нього якісь особливі ласощі. То не диво, що й Данко любив свою няню і перебував у її кімнатці більше, як з матір'ю і з сестрами.

Бувало прийде до кімнати няні і сяде собі на її великім куфрі і слухає безконечних казок. А няня все занята якоюсь роботою. То панчішку для Данка плете, то щось у своїм великім куфрі перешукує. Чого то не було в тім куфрі! Всякі старі речі, деякі такі дивні, що Данко бачив їх перший раз в житті і дуже дивувався. А які гарні образочки були наліплені на стінках зі середини куфра! Данко оглядав їх цілими днями.

Часом Данко говорив няні про свої пляни.

— Як виросту — казав він, — то куплю собі кріс і шаблю; зберу козацтво і стану отаманом. І піду визволяти ту царівну, що її змії тримає в заклій палаті. І вбю того змія, правда, няню Маріє?

— Правда, паничу, правда! — говорила няня. — І та царівна вийде за вас заміж...

Отак жив собі малий Данко з нянею в згоді й любови. Аж раз сталося лихо і здавалося, що та приязнь урветься. А було це так:

Раз при обіді каже Данко:

— Мамцю, я хочу ще сосу, але сам собі наберу!

Мати каже:

— Ні, діти не набирають самі сосу. Я тобі сама налію сосу на тарілку!

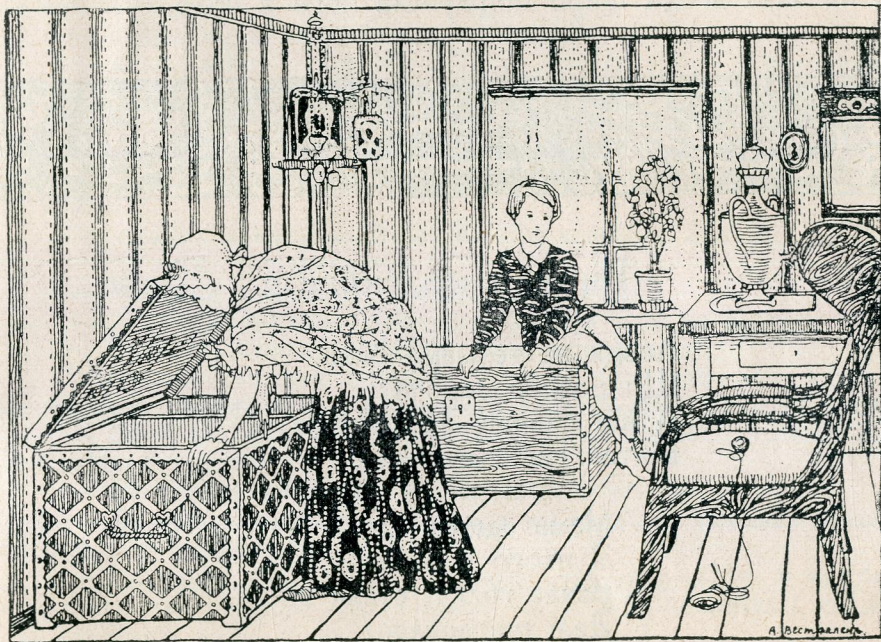
Але Данко не згодився на це і вхопив збаночок з сосом обома руками. Та зробив це так необережно, що

сос розлився Данкови по новій блюзочці і по штанях, тай замастив цілий обрус.

— Покличте-но няню Марію, нехай подивиться тепер на свого любимця, який він чемний!

Прийша няня, мати шепнула їй щось на вухо і няня сумно погрозила Данкови пальцем і вийшла.

По обіді увійшов Данко до кімнати няні і, мов би нічого, хотів сісти на куфер. Та тільки він через поріг, як

стара няня скочила з крісла, захопила якусь мокру шматинку, зловила Данка і почала з усеї сили терти мокрим полотном його по личку, приговорюючи:

— А не розливай сосу! А не розливай сосу!

Це Данка дуже обурило. Як то? Його любя няня, що його все так пестить і каже йому „паничу“ і „ви“, — нині так його обидила! Просто: „А не розливай сосу!“ Він розлютився і тріснувши дверями побіг з голосним плачем у сад.

Та побувши там у куті з годину, нарешті вийшов і неспіло підійшов до кімнати няні. Він відчинив двері

і ввійшов. Няня плела панчішку і ніби не помічала його. Данко ждав довгу хвилю, а на решті не витримав. Впав няні в ноги і заривав:

— Не гнівайся, няню Маріє, не гнівайся! Я вже не буду розливати сосу! І все говори мені: „Данку“ і „ти“ — а не „паничу“ і „ви“. Так буде краще...

Няня глянула на свого пестія і сльози стали їй в очах. Вона не могла довше гніватися, взяла Данка на коліна і на знак згоди щиро поцілувала його в чоло.

Він ще не скінчив.

Левця за те мама била,
Що роздер сорочку,
А він плакав, аж посинів,
Відтак сів в куточку.

Мама здерла сорочину
З нього й оглядає,
Взяла голку, стала шити,
Далі промовляє:

— Розпоров, що й не зашию,
Дивися, чи бачиш?
Знаєш добре, що провинив,
Мовчиш — вже не плачеш!

— Я ще буду — каже Левцю, —
Я ще зариваю,
Але я вже утомився
Й тепер спочиваю!

М. Кумка.

Як дурний Петрусь господарив

В селі, недалеко міста Крутогори, жила вдова Горпина. Її мале господарство лежало посеред зелених піль та дубових лісів. Горпинине життя плило безжурно, бо мала одну корівку і кілька курочок, що приносили їй дохід. Одиною журую вдовиці був її син Петрусь. Був це гарний і добрий хлопець, тільки дуже дурний.

Одного ранку сказала йому мати:

— Маєш тут кошик яечок, іди до міста та продай їх, бо я не маю часу.

— Добре, мамо! Все зроблю, як кажете!

— Лише добре уважай на яйця, щоб їх де не порозбивав, і не гайся по дорозі, а йди прямо до міста.

— Не бійтеся, мамо, все буде добре! — відповів Петрусь і пішов до міста, не оглядаючись на боки.

Щасливо зайшов він якось до міста, став собі на ринку і ждав на купців.

По кількох хвилях надійшов якийсь чоловік і спитав:

— Чи свіжі ті покладки?

— Всі вони вчорашні! — відповів Петрусь.

— Хочу купити всі, тільки спробую, чи вони не зіпсуті.

— Возьміть одно і розбийте, то переконаєтеся!

Чужинець взяв одно і розбив. Одначе яке було його здивування, коли замість жовтка доглянув у нутрі яйця золотий гріш.

— Бачу, що яйця свіжі, тому беру цілий кошик і заплачу за них скільки хочеш! — сказав панок.

— Не продам цих яєць! — сказав Петрусь.

— Як собі хочеш, яєць є досить на торзі! — відповів панок і пішов собі підсміхаючись.

— Не такий я дурний, — подумав собі Петрусь. — Я мав би продавати такі чудесні яйця? Краще побю всі, повітягаю гроші тай занесу їх мамі, то будуть тішитися.

Як сказав, так зробив. Пішов далеко за місто, сховався за угол старої стодоли і почав розбивати одно яйце за другим. Але що за диво. На прідолі його свитини зробилася яєшниця, помішана зі скорупами а грошей не було. Бідний Петрусь гірко заплакав:

— Бідна-ж моя головонько-о-о!.. Що я наробив-и-ив... е-е-е!.. — І обильні сльози покотилися по його дурнім лиці, лишаючи по собі брудні сліди.

Згорнув свій скарб зі свитини, обтер рукавом сльози, та поманджав з поворотом до хати, де розказав мамі про свою невдачу.

— Ах, ти чопе! Чи бачив ти, щоби кури несли яйця з грішми? Це якийсь поганець зажартував собі з тебе, а ти повірив йому. Нема що на тебе здаватися, мушу сама йти до міста, хоч маю тільки роботи.

— Ні, мамо, — сказав Петрусь — більше вже не дам себе обдурити.

Минуло кілька днів і знова прийшов торговий день. Петрусь так нудив маму, що вона вкінці згодилася пустити його до міста. Тимразом взяв він кошик збіжа.

Дорога була тяжка, до того ще сонце припікало, а кошик давив його в руку.

Петрусь присів під деревом тай заснув. Тимчасом прийшли кури і видзьобали йому все зерно, що остав тільки порожний кошик.

Прокинувшись з просоння, Петрусь дуже налякався, та почав плакати. Але побачив, що кури побігли до поблизького господарства, тому пішов за ними з плачем. Господар довідавшись, що його кури зробили Петрусеві шкоду, дав йому за те найкращу курку. Петрусь втішився тай пішов прямо на ярмарок. Зараз прийшов до нього знова той ошуканець і сказав:

— Ах, яка це гарна курка!

— Гарна, тільки не для вас, ідіть собі звідки прийшли! — сказав гнівно Петрусь.

— Яка шкода, але дивися скоро! скоро! вона несеться!.. — і панок хопив золоте яєчко тай сховав його до кишені.

— Віддайте мені яйце! — закричав Петрусь, але ошуканець вже пропав між людьми.

— Овва, одно яйце не велика шкода, — подумав Петрусь. — Вона має в середині повно золотих яєчок. Візьму заріжу її тай принесу до хати цілий скарб.

І дурний Петрусь зарізав бідну курку, яка не мала в середині ні одного золотого яєчка.

Сумний та невеселий повернув він до мами, розказуючи про своє нове нещастя. Мати тільки руки заломила тай вже втратила надію, щоби з дурного Петруса вийшло що путнього.

— Зістань уже в хаті, а я сама піду до міста. Напаси корову, дай курам їсти! — наказувала мати, йдучи на ярмарок.

І Петрусь почав господарити. Курам насипав пів корця жита, щоби наїлися. Кури зерно розпорпали, вимішали з болотом, тай пішли собі на сусідську пшеницю. Сусід не був тим вдоволений і загнав кури до своєї комірки за шкоду. Петрусь пішов тимчасом пасти корову. Вивів її на зелену конюшину. Корова напаслася тай здохла, бо конюшина здуває худобу.

Петрусь гладив красулю, просив вставати, давав їй хліба. Корова однак не рухалася. Тепер щойно зрозумів, що йому ні трохи не ведеться. Він так догодив їй, а вона здохла, щоби йому прикрість зробити. Тепер Петрусь стягнув з неї шкіру і поліз на дуба сушити її. Тимчасом прийшло трьох розбишак тай почали під дубом ділитися грішми. Вони завели між собою суперечку і не могли ніяк погодитися при поділі добочі.

Цікавий Петрусь, дивився на них, але забув про шкіру тай

пустив її прямо на розбишак, які так напудилися, що повтікали, лишаючи всі гроші. Тоді Петрусь зліз з дуба, згорнув гроші у мішок тай поніс до хати.

Незабаром прийшла мати з ярмарку та дуже втішилася, побачивши стільки грошей. Коли довідалася звідки він їх має, сказала:

— Ну, слава Богу, що тобі хоч раз поталанилося.
Від тепер вдова жила безжурно зі своїм Петрусем.

Яр. Мандюкова.

Паде сніжок...

Паде сніжок.....

Такий невинний,
як думка сироти дитини,
як сей проміньчик, що під вечер
в останню*світить нам годину.

Паде сніжок. Скрізь біло, біло,
лиш радості чогось обмаль,
чогось мороз, грізніший тучі,
в душі лишає біль і жаль.

Чогось мороз всі думки вяже
якоюсь тихою журбою
і скрізь і всім тужити каже
за теплом сонця, за весною.

Володимир Хронович.

ЗАБАВКИ — скоро дітям **збудяться** —
і вони дорогі!
КНИЖКИ — оглядають діти **завсігди** —
і вони дешеві!

Золотий кіт.

Буде тому сто літ, як у Лондоні жив багатий купець дуже доброго серця. Він узяв до себе на прожиток бідного сироту, Ришарда.

Хлопчака сподобався купцеві, бо був старанний і послушний. От приміром він пильно вишукував загублені і розсіпані шпильки і нитки, а коли лише назбирав тузін шпильок і клубочок ниток, він приносив це своєму опікунові.

З дня на день купець прив'язувався до чемного Ришарда чимраз більше і полюбив його дуже; через те і Ришард набирив глибокого довіря і сміливості до свого опікуна.

Одного дня служачий хотів потопити молоді котятка, що прийшли того дня на світ. Ришард попросив купця, щоби дозволив йому узяти одного котика і виховати, а потім продати. Купець дозволив і від того дня Ришард мав свого котика. Він годував і доглядав його пильно, аж з котика зробився великий, гарний кіт.

Саме тоді посилав той купець свій великий корабель з товарами в далекий чужий край. Ідучи поглянути, чи все в порядку заладовано, купець стрів Ришарда з котом на руках і запитав його жартом:

— Ришарде, а ти не маєш чого вислати на продаж?

— Ах, любий опікуне, ви-ж знаєте, що я убогий хлопець і не маю нічого крім цього кота, що ви мені подарували!

— То пішли свого кота! — сказав купець.

Хлопець пішов з ним на корабель тай залишив там свого кота.

По кількох місяцях плавби причалив корабель до якогось незнаного краю. Король тої землі поручив закликати до себе кількох моряків з того корабля. Він казав заставити їм стіл усякими стравами й напінками.

Але з того всього не можливо було ані кусника зїсти, ані крихти випити. Бо — чи повірите — в колівських кімнатах аж роїлося від тисячів мишей і щурів, таких безличних, що вони навіть гостям із рук вивали їжу! Здивовані моряки розпитували короля, що це за така язва мишви у нього, а він став жалуватися, що ніякі способи не допомагають. Отже обіцює велику купу золота тому, хто зуміє винищити тих влізливих шкідників.

Моряки принесли зараз кота з корабля. Кіт накоїв між мишами й щурами страшного знищення. Одних побив, других розігнав так, що за хвилину в цілій палаті не було чути ані одної мишки, а гості й король могли свобідно споживати смачні страви. Король був тому незвичайно радий і відкупив у моряків кота за кілька кірців золота.

Корабель вернув щасливо до Лондону і моряки розказали купцеві, як гарно продали кота. Купець закликав до себе Ришарда, показав йому купу золота і сказав:

— Це все твоє, бо тільки дістали моряки за твого котика!
Ришард жив далі в домі купця, а коли доріс, купець записав
йому усе своє майно і дав йому свою дочку за жінку, хочаби тим
надгородити пильність і роботячість Ришарда.

Гордій.

(За народною піснею).

- Ходить гордій, пишається,
Його люде питаються:
— Чом, гордію, ходиш-бродиш,
Чому до нас не заходиш?
— Та не маю я охоти,
Щоб ходити до голоти!
— До богатих чом не йшов?
— Коли-ж чобіт не знайшов!
Материних не беру,
Бо устілки погублю.
А сестра не дала,
Бо й собі не здобула.
А батькових не хочеться,
Бо підосви волочаться.

О. Білоусенко.

ЧИТАЧІ! — Чи поробили Ви заходи для приєднання „Світикови“ нових передплатників?

РОДИЧІ! — Вирівняйте всі залеглости за газетку і надішліть нову передплату на рік 1930!

Дитячі згадки про минуле.

Цікаві ті дитячі літа.

Кожний чоловік згадає про них з насолодою — згадую про них дещо і я.

Бувало в літі ляжу горілиць на траві й дивлюся на хмари, як вони пливуть собі по небі. І думаю собі: як то ті хмари можуть так плисти, що не попадають на землю. А тут у мене вже й нова думка про те, якби то так у мене були крила, щоби міг так високо підлетіти аж до хмари, сісти собі на хмару і оглянути все, що на землі діється. Який би я тоді був щасливий! Але щож? Таких крил я не маю і мабуть ніколи не буду мати, бо я хлопець, а не птах.

Щасливі ті птахи! Вони мають крила... А за те я маю здорові, швидкі ноги. О, мої ноги сильні, як коні. Вони мене слухають. Ану, мої коники, я собі буду лежати, а ви мене везіть.

Тут як зачну бити ногами до землі... Бю, бю, аж земля дуднить...

Ану, тепер ще побіжу.

Як схоплюся, як скочу, як побіжу...

Куди? Я не знаю куди, але біжу ще й форкаю, немов той коник, що сполошився. Біжу вулицею, а за мною порохи, що світа Божого не видно. Хто каже, що я малий?! Якби я був малий, то не міг би збити за собою стільки пороху!

Але пождіть! Я зараз ще не такі порохи зроблю. Нарву гарбузиння, зроблю потяг.

Побіг на город у кукурузу. Нарвав гарбузиння. Позчіпував його до купи. Таке довге, може буде на милю. А хіба я знаю, яка миля за довга, але моє гарбузиння дуже довге. А-во мамин старий кафтан, що був через цілу весну за страхопуда в городі. Вчіплю його на самім кінці гарбузиння і він буде тепер за кондуктора, маленькі гарбузи будуть за пасажирів, а я за машиніста. Ага, правда! Мені треба трубки. Її також зроблю з гарбузиння. Трубку маю чим зробити, бо маю ніжик. Я заміняв його вчора в жида за онучі. Який той жид нерозумний! За старі онучі, дав мені новий ніжик. Як то добре мати ніжик.

Вже все готове. Тепер вйю! Треба вперед затрубіти, аби хто не був на дорозі. Ту-ту-у-у-ут! Зразу треба рушати поволі. Як я був з татом тамтого тижня в Хоросткові на стації, то я видів, що там, як видіздив поїзд, то зразу рушав також поволі.

Фа-фа-фа-фа! Тепер трохи скорше. Фа-фа-фа-фа! Фа-фа-фа-фа! О, я вже на дорозі. Ще раз треба затрубити, аби кого не переїхати. Ту-ту-у у-ут! Треба оглянутися назад, аби вагонів не погубити... Є всі... і кафтан також їде, але він з самого задугу. Мені ліпше як йому, бо я на самім переді, а він ззаду, шей всі порохи на него йдуть. Якби так пси повибігли, то всі до него причепи-

лисяб, бо він задний, а пси все люблять кусати ззаду. А от вчора Балуків пес дігнав мене і відірвав мені хвостик від сорочки, тому, що він був ззаду.

Мой, але тепер за мною порохи, світа не видко. А-во Маланка розвісила на плоті шмаття сушити. Чекай, я їй відплачуся за те, що вона мене зловила вчора в садку і кропивою по ногах попекала. Треба їхати попід самий пліт, щоби усьой порох пішов на шмаття.

Ту-ту-у-у-ут! Вже переїхав. Ніхто мене не видів. Певно нема Маланки дома.

А то десь чорне шмаття, як у того коминяра, що в селі комини вимітає.

А не знати, як далеко їде мій поїзд? Або я знаю? А що се мене обходить! Я машиніст. То кафтан знає, бо він є кондуктором. Може аж до Львова? Та най! А мені що... Мене ноги не болять. Ану, ще скорше. Тепер з гори. О, як я тепер скоро жену. Якби так скоро гнав аж до самого вечера, то певно був би на ніч у Львові. Тато казали, що до Львова дуже далеко, але от я недавно зачав їхати, а вже заїхав аж коло Івана Бабія, а якби так скоро їхав аж до вечера, то заїхав би не тільки до Львова, але й на край світа. А от вже й фігура коло Гольця.

Е, коло Гольця не поїду, бо у него є дуже недобрі собаки. Заверну коло Чорного Онуфрія і поїду долиною капустними городами. Кажуть, що в Онуфрійовій вулиці є біда і сидить у тій дуплавій вербі, що коло рова, але я тепер її не боюся, бо їду потягом. Треба трубіти і скоро їхати, то біда злякається труби і пороху. О-го-го! Я би її переїхав. А от вже й тая верба. Коби лише я її поминув. Добре, що я на переді. То кафтанови буде дуже страшно, бо він на самім заді. Як його біда зловить, то я почую, що мене гарбузиння сіпає за руку, пушу тай втечу.

Ту-ту-у-у-ут! Нема біди. І кафтана не чіпала. Боїться.

А от вже й наш город недалеко. Затягну свій поїзд на город у кукурузу, най спочиває. Завтра поїду знов, але ще дальше. Закличу Марісового Гринька і поїдемо оба.

Треба йти до хати, бо я вже й зголоднів. Певно мама вернула вже з поля й варять вечеру, бо вже з комина куриться.

Ой, до нас пішла стара Маланка і понесла якесь шмаття. Певно пішла жалуватися мамі за те, що я шмаття припорошив. Але як вона знає, що то я? Вона-ж не виділа... Ану стану в сінях та послухаю, що вона буде мамі говорити.

Чую, а вона говорить:

— Сусідо, а скажіть-но ви що своєму шибеникови!

— Що-ж такого? — питають мама.

— А от не встигла я вивісити шмаття на пліт, аж тут він нараз надігнав як шалений з гарбузинням і з якимись лахами на кінці, збив куряву на цілу Кирилівку і геть чисто прикурих моє шмаття. Я вибігла, почала за ним кричати, та де вам, не чує й не

бачить, пігнав що сили, ще й трубить на всі заставки. Ось, дивіться, яке шмаття!

— Добре, сусідо, що ви мені сказали — кажуть мама, — дам я йому за се, збиточникови поганому, коби тільки він увійшов до хати.

Як лише я вчув ті слова мами, вибіг тихенько на пальцях зі сіней та стративши всяку надію на вечеру, пішов шукати нічлігу в stodолі, в запілля у снопах.

По довгій подорожі і пригодах спав я, як камінчик. Аж над ранком приснилося мені, що кафтан сам виправився з моїм поїздом у дорогу та що дуже гордий був з того, що тепер вже він був на переді. Однак не довго радів, бо як лиш віхав в Онуфрієву вулицю, вискочила з дуплавої верби біда і зіла його, а гарбузиння зтягнула до діри собі на гніздо...

* * *

Багато літ минуло з того часу — коли то я бігав босий вуличками та доріжками з гарбузинням у руках; не одно в життю забулося, не одно змінилося. Судьба кинула мене в далекий світ, аж за море; однак ті доріжки, стежечки, солом'яні хатки, городи, садки, школа, церква, звук дзвона, товариші-школярі, родина — все те відбилося в моїй пам'яті так сильно, що образ рідного села не затерся ані трошки в моїй пам'яті. Тим образом я нині живу, ним лише дишу; образ сей возьму з собою у могилу. Образ сей — найдороша пам'ятка з мого рідного села, з рідного краю. Я бачив різні образи, але так гарного і дорогого образа, який я привіз в своїй пам'яті з рідною краю — я ще нігде не бачив. Таку то велику й чародійну силу має той образ!

Вінніпег — Канада.

Михайло Кумка.

На годині граматики.

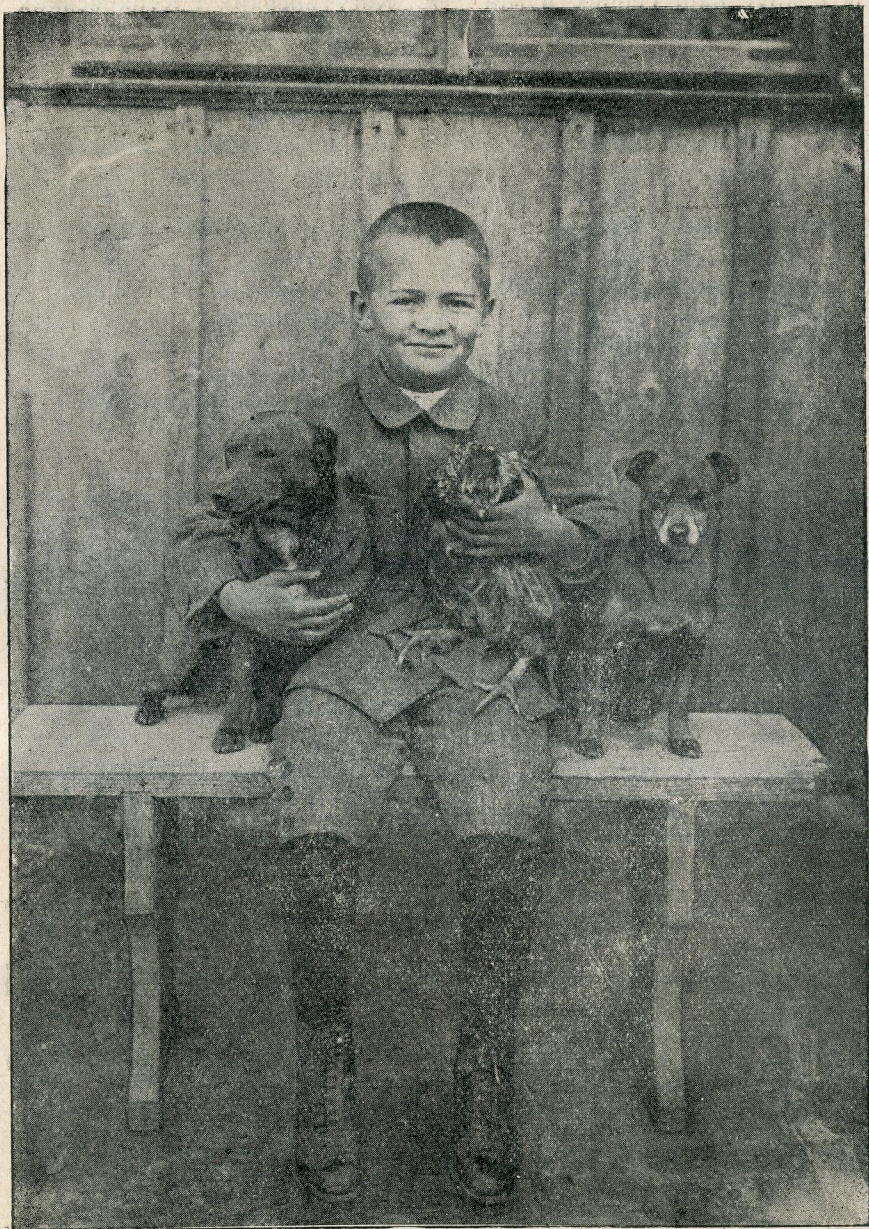
Пан учитель граматику
В школі викладає —
По викладі, як звичайно,
Школярів питає.

— Речення зі словом «цукор»
Хто може зложити?
Грицько скоро зголосився
І став говорити:

— Я пю двоє горнять кави
Кожного дня з рана!
— Добре, але деж є «цукор»?
— В каві — прошу пана!

Мих. Кумка.

„Президент“ з Літині.

Що за портрет прецікавий
Бачимо тут нині?
Це є друг наш Генчик Думін
Зі села Літині.

Тут йому лише бракує
Президентська лента,
Бо у своїй він »державі«
Є за президента.

А держава це не проста,
Але — республіка,
В ній »підданих« йому вірних
Є сила велика.

А найбільше є між ними
Горожан чубатих:
Когутинських і Курковських
І гусок дзюбатих.

Та пан »президент« не гордий,
Вірне серце має,
Все до »Світика« шле листи
Про все звідомляє.

І тепер шле нам цей портрет,
Міністерську ралу —
Що в »Світика« уродини
Робила параду.

Дві собачки: Мірта й Чмелик
І пан Когутинський,
А між ними Генчик Думін —
»Президент« літинський.

Зима наступає...

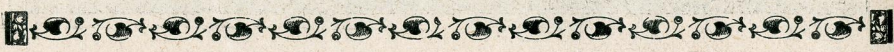
Сіре небо, сіро-біла
долина,
Все кругом заворожила
тишина.

Сіра мла понависала
з плеча гір,
Біла ніч заколисала
весь простір.

Марійка Підгірянка

РОДИЧІ! для старших дітей (12—16 літ) ку-
пять на св. Миколая прегарну книжку
А. Гайльборна п. з. **»ДИКІ ЗВІРІ«!** Ціна 9 зол.

Розвязки загадок.

Число: 7.

Загадка складова.

1. Насип. 2. Аргонавти. 3. Даскал. 4. Гоголь. 5. Орбазан. 6. Рококо. 7. Озі-
ріс. 8. Декрет. 9. Акробати. Цілість: Надгорода пильности.

Ломиголовка із сірників.

1	2	
3	4	5

Магічний квадрат.

м	у	р
у	г	у
р	у	м

Число: 8.

Загадка складова.

1. Перепелиця. 2. Америка. 3. Нестор. 4. Токіо. 5. Арак. 6. Стрипа. 7. Одеса.
8. Бубон. 9. Атена 10. Корова. 11. Арабія. Цілість: „Пан та собака“.

Загадка в літаку.

Слова поземі: 1. Кобра. 3. Ой. 4. Ля. 6. Раб. 8. Лоб. 9. Тарас. 11. Ас.
12. Бік. 13. Та. 14. Тонна. 15. Рен. 19. Сіє. 21. Дід. 24. Мурин.

12. Бан. 13. Тон. 10. Кра. 17. Сам. 18. Ні. 19. Сі. 20. Пі. 21. До. 22. Де. 23. Тур.

Загадки.

1. Анна. 2. Сніг. 3. Мітла. 4. Вітрак. 5. Тінь.

Загадка із сірників.

	2	3		4	5	
1	I	II	III	IV	V	6

Літературно-географічна загадка.

1. Буг. 2. Одра. 3. Горинь. 4. Дніпро.
5. Аргентина. 6. Ніль. 7. Львів. 8. Египет.
9. Поділле. 10. Київ. 11. Ирляндія.
12. Йордан.

Цілість: Богдан Лепкий.

Загадочні візитівки.

1. Математик. 2. Бібліотекар.

Шарада.

Ко-о-пе ра-ти-ва.

1 2 3 4 5 6

Число: 9.

Перехресниця „Скоб“.

Слова по земі: 3. Сос. 5. Горе 6. Адам. 8. Скоб. 9. Кара. 10. Око.
12. Кокс. 14. Овад. 16. Тарас. 17. Каро. 19. Араб. 21. Дно. 23. Став. 25. Якор.
26. Карл. 27. Дера. 28. Яма.

Слова прямовисні: 1. Гроб. 2. Арак. 3. Село. 4. Сало. 5. Голо.
7. Мама. 11. Коран. 12. Кок. 13. Сто. 14. Оса. 15. Дуб. 18. Атак. 20. Арка.
21. Доля. 22. Орда. 24. Вага. 25. Ярка.

Дивний заголовок книжки:

Богдан Лепкий: „МАЗЕПА“ — ТРИЛОГІЯ.

Загадка складова.

1. Гарап. 2. Удіне. 3. Ровер. 4. Тсе-тсе. 5. Уряд. 6. Йолуп. 7. Титул. 8. Европа. 9. Жакет. 10. Нанкін. 11. Оптимати. 12. Вишнівчик. 13. Інші. 14. Харків.

Цілість: Гуртуйте нових передплатників!

Скриванка."

1. Крісло. 2. Стіл. 3. Вікно. 4. Лямпа. 5. Миска. 6. Ніж. 7. Шафа. 8. Коліска. 9. Перина. 10. Кава. 11. Образ.

Знаю:

1. Джемс Ват. 2. Муссоліні. 3. Рисовання мап. 4. В селі Нагуєвичах, дня 15 серпня 1856 року. 5. Гімалаї в Азії. 6. Лис-Микита, Коли ще звірі говорили, Абу-Касимові капці, Ріпка, Малий Мирон. Пригоди Дон Кіхота, Захар Беркут. 7. Микола Лисенко.

Число: 10.

Ребус: Мудра голова — сто голов кормить, а дурна і себе не прогодує.

Загадка складова.

1. Юрко. 2. Вільно. 3. Индик. 4. Лепкий. 5. Европа. 6. Йордан. 7. Сагайдачний. 8. Вагнер. 9. Ігорків. 10. Труба. 11. Інший. 12. Казбек. 13. Антанта.

Цілість: Ювилей „Світлика“.

Шаховий коник.

Що за нами, хай на віки

Вкриє попід життєвий!

Або смерть, або перемога! —

Се наш поклик боєвий. *Іван Франко.*

Число: 11.

Загадка фігуральна.

1. Сіти. 2. Віст. 3. Ігли. 4. Трон. 5. Діти. Цілість: „Світ Дитини“.

Магічна цифра

все така сама: 3858.

Загадочні візитівки:

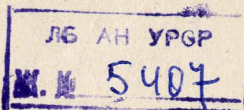
1) Редактор. 2) Листонош.

Знаю:

1. 1. XI. 1919. 2. Почтова Каса Ощадности. 3. Звіздок є 49 — стільки кілька єстейтів. 4. Володимир Шухевич. 5. В Бендерах над Чорним морем. 7. Унія Люблинська. 7. Юра Шкрумеляк, Антін Лотоцький, Іванна Блажкевичева, Ярослава Мандюкова, Олена Цегельська, Богдан Заклинський, Михайло Кумка і Святослав Лакуста. 8. Ілля Рєпін, живе в Фінляндії. 9. В 1775 році. 10. За писання віршів, в яких знеславив царя і цілий московський уряд.

Влучні розвязки надіслали: Бачинська Ольга, Вільчанська Любка, Галібей Роман, Генік Роман, Гуляй Богдан, Долінай Віруся з Ужгорода, Домашовець Дануся, Кісь Роман, Козак Ірина, Криса Володимир, Курдик Ярема, Лада Богдан, Литвинюк Надя, Лукач Тарас із Закарп. України, Малевич Євген, Навроцька Стефанія, Олексюк Ромко, Паливода Лев, Прокопів Тарас, Ріпецький Нестор, Рихло Роман з Ужгорода, Сікора Наталка, Соневіцький Леонід, Скородинський Богдан, Сухорський Ромчик, Шеломянцев-Терський Олег, Школяріки IV класи в Селищах.

Премії — книжечку Сидора Воробкевича п. з. „БЕЗГЛУЗДІВ“ вильосували: Кісь Роман, Сікора Наталка, Лада Богдан, Домашовець Дануся, Соневіцький Леонід і Паливода Лев. Премії висилається рівночасно поштою під опаскою.

ПОЗІР!

Чи Ви вже купили великий,
багато ілюстрований
АЛЬМАНАХ „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“
„ДЛЯ НЕЇ — ВСЕ“

з додатком календаря на рік 1930.

Альманах «Для неї — все» цікавий не лише для жінок, але й для муштин і дітей, бо містить в собі інтересні статті на теми жіночого руху, суспільні, господарські, здоровля, виховання дітей та інші — і то найвизначніших авторок і письменниць. Набувати можна в усіх українських книгарнях, або в редакції часопису «Жіноча Доля», Коломия, ул. Нова 1. за ціну 3 зол. з пересилкою 3 зол. 60 гр. Для закордону: 60 ам. центів.

Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одинацятий примірник (один) одержить даром. Замовляти тільки на адресу: «Жіноча Доля», Коломия, ул. Нова ч. 1.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ найдешевший, популярний ілюстрований
двоптижневик «ЖІНОЧА ДОЛЯ».

Ціна в краю: на рік 10, на пів року 5 зол., на квартал 2 зол. 50 гр.
Для закордону 2 доларя.

Крім сего можна набути в редакції «Жіночої Долі» слідуєчі книжечки тогож видавництва: «Як вести працю в жіночих гуртках» О. Кисілевської, «Туберкульоза», «Мати й немовлятко» і «Хвороби дитинки» др. Ганківського і I, II і III випуск «Доброї Хазяйки».

Передплатуйте!

Читайте!

Історичний ілюстрований місячник під заголовком:

„ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“

який буде історично висвітлювати і звеличувати визвольні змагання українського народу в недавньому минулому і з цією метою буде містити історичні розвідки, спомини, оповідання і т. п. писані в тому дусі. Журнал буде містити знімки, які можуть причинитися до ілюстровання наших змагань, а також відповідні рисунки наших артистів-малярів. Окрім того журнал буде писати про всі книжки, що пишуть про наші визвольні змагання, а також присвятить свою увагу загальній історії українського народу, крім того побуту, традиції і т. п. Журнал редагуватиме: **ЛЕВ ЛЕПКИЙ і ВАСИЛЬ СОФРОНІВ-ЛЕВИЦЬКИЙ.**

Редакція журналу просить усіх учасників українських визвольних змагань і все українське громадянство надсилати їй свої спомини, знімки та інші матеріали для використання в журналі. Ціла українська суспільність повинна прийти з помічю при збираною та утрєвалюванню памяток нашого недавного минулого.

Передплата на останній квартал 1929. вносить 3'50 зол.

а для членів «Червоної Калини» лиш 3'00 „

Ціна поодинокого числа 1'20 „

Матеріали і зачети на передплату просимо слати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНА КАЛИНА“

Львів, ул. Руська ч. 18.

Запросини до передплати „СВІТА ДИТИНИ“ на рік 1930.

Отсим числом кінчиться 10-тий річник «Світа Дитини». Десять літ важкої та відповідальної праці має видавництво вже ЗА СОБОЮ, а перед собою — ще багато, пребагато важких завдань до переведення на полі виховання молодого покоління.

Видавництво мало добру волю — перемінити на рік 1930 журнал «Світ Дитини» на **тижневик**. В тій цілі звернулося до всіх своїх передплатників з проханням за **приєднанням потрібного мінімуму** нових передплатників. Ця акція покищо не дала бажаних успіхів, бо **замало** зголосилося нових передплатників, щоби було можна перевести зміну газетки з **місячника** на **тижневик**. Бути може, що ця акція прибере ширші розміри в місяці січні 1930. Тоді евентуально буде можна від II кварталу перевести в життя задуману зміну місячника на тижневик, бо ця справа **залежить виключно** від наших дотеперішних передплатників. Нехай кождий постарається приєднати бодай 3 нових передплатників — а зміна журналика стане дійсним фактом.

Головною передумовою такої зміни є **мінімум 5000 передплатників**. Ми маємо їх досі 1500 — бракує ще... 3500!..

Отже покищо «Світ Дитини» виходитиме дальше як **місячник**. Щоби однак дати доказ, що видавництво бажає придбати як найбільше користей для своїх передплатників — буде в 1930 році **додавати безплатно** до кождого числа «Світа Дитини» 1 аркуш **повістевого додатку**, який буде творити прегарну повість для молоді Жіль Верна п. з. „**ЧОРНІ ІНДІЇ**“ з численними образками, в перекладі М. Капія.

Кождий передплатник буде мати з цього додатку за рік обемисту книжку, яка в окремій кнігарській продажі коштуватиме 6 зл. Отже в той спосіб кождий передплатник одержить **50% звороту** коштів від вплаченої передплати на «Світ Дитини».

Умови передплати на р. 1930:

Квартально 3 зл.; піврічно 6 зл. Річно 12 зл. Для цілої заграниці 1½ амер. доляра. Для Чехо-Словаччини 50 корон чеських.

Передплати просимо слати по можности — **цілорічні**. До цього числа залучаємо виповнені чеки всім тим особам, що залягають за газетку. На чеках є подана висота залежності по день 31. XII 1929. Дуже просимо всіх довжників, щоби надіслали в як найскоршому речинці ті дрібні квоти.

Хто не задумує дальше передплачувати газетку — то нехай найдальше до 20 грудня 1929 повідомить нас про це карткою. Це буде для нас мірилом висоти накладу газетки на 1930 рік. Хто такого **повідомлення** в тім речинці не надішле — того уважатимемо **на дальше відборцем** «Світа Дитини». Рівнож просимо подати нам евентуальні зміни дотеперішних адрес, щоби ці зміни можна було узгляднити в новому адресарі на рік 1930.

При тій нагоді складаємо всім нашим дотеперішним прихильникам і симпатикам слова щирої подяки за дотеперішню піддержку і пропаганду маленького «Світика» і просимо о таке попертя й на дальше.

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“.

ЛР 90к

ЯНБ им. В. Стефаника
ПРОВЕРЕНО-1987 г.

5.407

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III
П-12526
1929-1-12

27610
СВІТА
ТИНІ
1929